

Agenda – Y Pwyllgor Deisebau

Lleoliad:	I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 3 – y Senedd	Gareth Price – Clerc y Pwyllgor
Dyddiad: Dydd Llun, 27 Chwefror 2023	0300 200 6565
Amser: 13.00	Deisebau@senedd.cymru

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

(Tudalennau 1 – 16)

2 Sesiwn dystiolaeth – P-06-1307 Dylai Llywodraeth Cymru ymrwymo i fabwysiadu gwaith cynnal a chadw ystadau tai newydd gan awdurdodau lleol

(Tudalennau 17 – 22)

Hefin David MS

3 Deisebau newydd

3.1 P-06-1317 Cydnabod pwysigrwydd Cynorthwywyr Addysgu fel asedau pwysig i ysgolion drwy godi eu cyflog

(Tudalennau 23 – 44)

3.2 P-06-1321 Diogelu canolfannau hamdden a phyllau nofio rhag gor fod cau yn ystod yr argyfwng ynni presennol

(Tudalennau 45 – 52)

4 Y wybodaeth ddiweddaraf am ddeisebau blaenorol

4.1 P-06-1212 Cyfraith Mark Allen – rydym ni am weld Gorsafoedd cortyn taflu o amgylch pob safle dwr agored yng Nghymru

(Tudalen 53)

4.2 P-06-1213 Dylid gwahardd defnydd hamdden o Seadoo/sgöi jet yng Nghymru. Ac eithrio mewn ardaloedd dynodedig a reolir yn llym

(Tudalennau 54 – 55)

- 4.3 P-06-1287 Rhaid ymchwilio i benderfyniad Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro i gau'r feddygfa yng ngogledd Penarth a symud cleifion i feddygon teulu sydd ymhell i ffwrdd
- (Tudalennau 56 – 63)
- 4.4 P-06-1323 Gofynnwn i Lywodraeth Cymru brynu Neuadd Dewi Sant fel adnodd cenedlaethol i Gymru
- (Tudalennau 64 – 66)
- 5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42(ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod.**
- 6 Trafod y dystiolaeth – P-06-1307 Dylai Llywodraeth Cymru ymrwymo i fabwysiadu gwaith cynnal a chadw ystadau tai newydd gan awdurdodau lleol**

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Dylai Llywodraeth Cymru ymrwymo i fabwysiadu gwaith cynnal a chadw ystadau tai newydd gan awdurdodau lleol

Y Pwyllgor Deisebau | 27 Chwefror 2023
Petitions Committee | 27 February 2023

Cyfeirnod: SR23/5289-1

Rhif y ddeiseb: P-06-1307

Teitl y ddeiseb: Dylai Llywodraeth Cymru ymrwymo i fabwysiadu gwaith cynnal a chadw ystadau tai newydd gan awdurdodau lleol

Geiriad y ddeiseb: Mae preswylwyr 'the Mill', ystâd newydd yn Nhreganna, Caerdydd, yn gorfod talu ffi flynyddol o £102 am gynnal a chadw parc sy'n ffinio ar yr ystâd. Rhaid gwneud y taliad hwn ochr yn ochr â thaliadau cynnal a chadw eraill sy'n talu am y priffyrdd a'r mannau gwyrdd heb eu mabwysiadu ac ati. Rhaid i breswylwyr hefyd dalu'r dreth gyngor lawn sy'n ofynnol. Nid yw preswylwyr yn cael dadansoddiad manwl o gostau'r parc, dim ond hysbysiad i ddweud bod yn rhaid iddynt dalu'r ffi.

Ystyriwyd bod 'the Mill' yn enghraift dda o bolisi Llywodraeth Cymru oherwydd ei statws fel ystâd ddeiliadaeth gymsg sy'n cynnwys tai fforddiadwy ochr yn ochr â phrynu rhydd-ddaliadol – felly, o ystyried yr argyfwng costau byw presennol, rydym o'r farn y dylai Llywodraeth Cymru gefnogi preswylwyr ar ystadau fel 'the Mill' drwy annog a hwyluso awdurdodau lleol i fabwysiadu'r gwaith cynnal a chadw a dileu'r taliadau cosbol hyn.

1. Cefndir

Lle nad yw'r awdurdod lleol wedi mabwysiadu ardaloedd cyffredin – er enghraift, ffyrdd, mannau agored a chyfleusterau chwarae – ar ystadau tai, gellir rhoi trefniadau preifat ar waith i sicrhau eu bod yn cael eu cynnal. Yn gyffredinol, bydd hyn yn arwain at sefyllfa lle bydd tâl yn cael ei godi ar breswylwyr gan gwmni rheoli, neu eu hasiant, er mwyn talu am gostau cynnal a chadw.

Yn ôl ymgyngoriad a gynhaliwyd gan Lywodraeth Cymru yn 2020, gall y mannau a'r cyfleusterau hyn gynnwys:

- *ardaloedd agored,*
- *parciau chwarae,*
- *ffyrdd a phalmentydd,*
- *lleoedd parcio ceir,*
- *goleuadau stryd,*
- *gwaith tirlunio,*
- *mentrau amgylcheddol megis lleiniau ymyl ffordd o flodau gwylt, a*
- *darparu systemau chwistrellu preifat a rennir.*

Yn aml, cyfeirir at y taliadau hyn fel taliadau ystadau. Mae rhydd-ddeiliaid yn debygol o wynebu taliadau uniongyrchol, ac mae'n bosibl y bydd gofyn i lesddeiliaid a thenantiaid dalu drwy eu taliadau gwasanaeth a'u rhent. Mae'r papur briffio hwn yn defnyddio'r term "preswylwyr" i gwmpasu pob grŵp a allai fod yn atebol am daliadau ystadau.

Yn ôl yr ymatebion a ddaeth i law ar gyfer yr ymgyngoriad a gynhaliwyd yn 2020, gall taliadau ystadau fod rhwng £50 a £500 y flwyddyn, gyda'r rhan fwyaf yn amrywio rhwng £100 a £150. Mae preswylwyr yn parhau i fod yn atebol am y dreth gyngor, yn ogystal ag unrhyw daliadau ystadau.

Mae nifer o bryderon wedi'u codi gan Aelodau o'r Senedd ynghylch taliadau ystadau, a thrwy'r ymgyngoriad y cyfeirir ato uchod. Mae tryloywder yn fater allweddol, gyda thrigolion yn cwyno bod rheolwyr ystadau yn gallu pennu taliadau heb ymgyngori. Mae trigolion hefyd wedi gwneud sylwadau ynghylch y ffaith nad yw datblygwyr yn aml yn darparu gwybodaeth am daliadau ystadau yn ystod y broses o werthu eiddo.

Dylai Llywodraeth Cymru ymrwymo i fabwysiadu gwaith cynnal a chadw ystadau tai newydd gan awdurdodau lleol

Roedd y rhai a ymatebodd i ymgynghoriad 2020 yn cwestiynu pam fod tâl yn cael ei godi arnynt mewn perthynas â gwaith cynnal a chadw ar bethau sydd, ar y cyfan, yn gyfleusterau cyhoeddus, o gofio eu bod eisoes yn talu'r dreth gyngor. Roedd ymgynghoriad 2020 yn nodi bod ymatebwyr 'yn gadarn o blaid' rhoi terfyn ar daliadau ystadau ac o blaid rhoi'r dasg o reoli seilwaith cymunedol yn nwyo awdurdodau lleol.

Ar hyn o bryd, mae'r pwerau sydd gan randdeiliaid i herio taliadau ystadau'n gyfyngedig. Mae hyn yn wahanol i sefyllfa lesddeiliaid, sy'n gallu gwneud cais i Dribiwnlys Prisio Lesddaliadau i herio taliadau gwasanaeth.

Ymddengys fod y defnydd o daliadau ystadau yng Nghymru wedi cynyddu dros y degawd diwethaf, gydag ymgynghoriad 2020 yn nodi bod 72 y cant o'r rhai a ymatebodd yn byw ar ystadau a adeiladwyd ar ôl 2010. Bu cynydd cyfatebol yn y sylw a roddir yn y cyfryngau i daliadau ystadau, a'r effaith y maent yn ei chael ar rydd-ddeiliaid yn arbennig, gan arwain at boblogeiddio'r term 'fleecehold' ar draws sector tai y DU.

2. Camau gan Lywodraeth Cymru

Cynhaliodd Llywodraeth ei hymgyngoriad ar daliadau ystadau rhwng mis Chwefror a mis Ebrill 2020, a chafwyd dros 600 o ymatebion iddo. Ar 30 Tachwedd 2020, cyhoeddodd Julie James AS, y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol ar y pryd, ddatganiad ysgrifenedig yn ymateb i'w ganfyddiadau.

Cyhoeddodd y Gweinidog newidiadau i'r cynllun Cymorth i Brynu - Cymru er mwyn mynd i'r afael â rhai o'r pryderon a godwyd yn yr ymatebion i'r ymgynghoriad ac ymrwymodd i archwilio gwahanol ddulliau o reoli ystadau.

Yn ei ddatganiad, tynnodd y Gweinidog sylw at yr effaith bosibl ar awdurdodau lleol pe baen nhw'n cael eu gwneud yn gyfrifol am y manau neu'r cyfleusterau cymunedol sydd wedi'u cynnwys yn y taliadau ystadau:

Rwy'n cydnabod nad yw'n fater syml o feddwl y gallai awdurdodau lleol ymgymryd â'r cyfrifoldebau ychwanegol hyn am byth heb yr adnoddau angenrheidiol i ddarparu ar gyfer gwasanaeth o'r fath. Mae gofyn inni roi sylw priodol i'r cwestiwn hwnnw, er mwyn sicrhau nad yw unrhyw newidiadau a wnawn yn arwain at ganlyniadau anfwriadol ac effeithiau andwyol ac annisgwyl.

Gwnaeth Llywodraeth Cymru gynnwys diwygio taliadau ystadau yn ei Rhaglen Lywodraethu ym mis Mehefin 2021, gan nodi y byddai'n:

Sicrhau bod taliadau ystad am fannau agored cyhoeddus a chyfleusterau cyhoeddus yn cael eu talu mewn ffordd sy'n deg.

Yn dilyn cwestiwn yn y Cyfarfod Llawn ar 24 Mai 2022, gwnaeth y Prif Weinidog ailddatgan y ffaith na fyddai Llywodraeth Cymru yn rhoi gwarant y byddai awdurdodau lleol yn talu costau cynnal a chadw mewn perthynas ag ystadau tai newydd. Dywedodd y Prif Weinidog:

Pe bai datblygwr yn credu, ni waeth pa mor wael yw'r gwaith, ni waeth pa mor wael yw safon y cyfleusterau cymunedol, byddai sicrwydd y byddai'r pwrs cyhoeddus yn talu am hynny ac yn ei gywiro, nid oes cymhelliad o gwbl iddyn nhw wneud y gwaith yn y ffordd yr ydym eisiau iddo gael ei wneud.

Gwnaeth y Prif Weinidog hefyd gadarnhau y byddai Llywodraeth Cymru yn cyflwyno deddfwriaeth newydd ar ddiogelwch adeiladau yn ystod tymor y Senedd hon, gan gynnwys cynllun cofrestru a thrwyddedu newydd. Bydd y cynllun hwn yn cwmpasu cwmnïau sy'n rheoli eiddo preswyl. Dywedodd y Prif Weinidog y byddai'n "helpu i ddileu rhai o'r achosion o gamddefnyddio'r system" sy'n ymwneud â thaliadau ystadau.

Yn ogystal, dywedodd y Prif Weinidog fod Llywodraeth Cymru yn aros i Llywodraeth y DU gyflwyno rhaglen ddiwygio ar gyfer y gyfundrefn lesddaliadau (yn seiliedig ar argymhellion Comisiwn y Cyfraith) a fyddai'n rhoi mwy o bŵer i rydd-ddeiliaid herio taliadau a rheolaeth ystadau. Ar adeg ysgrifennu, nid yw'r diwygiadau eto wedi'u rhoi ar waith. Ar 30 Ionawr 2023, dywedodd Ysgrifennydd Gwladol y DU dros Ffyniant Bro, Tai a Chymunedau, Michael Gove AS, mai ei nod oedd i Fil lesddaliadau gael ei gynnwys yn Araith y Brenin, a ddisgwylir yn hydref 2023.

Ymatebodd Julie James AS, y Gweinidog Newid Hinsawdd, i'r ddeiseb ar 1 Tachwedd 2022. Yn ei llythyr, gwnaeth y Gweinidog ailddatgan disgwyliadau Llywodraeth Cymru ynghylch cynlluniau Llywodraeth y DU i gyflwyno deddfwriaeth i wella hawliau rhydd-ddeiliaid. Nododd y Gweinidog yn y llythyr fod Llywodraeth Cymru yn ystyried sut i fynd i'r afael â seilwaith cymunedol ar ystadau newydd:

Ar gyfer ystadau newydd, byddwn yn archwilio ymarferoldeb defnyddio deddfwriaeth i ddod â'r gwahanol gyfundrefnau i dalu am gynnal a

Dylai Llywodraeth Cymru ymrwymo i fabwysiadu gwaith cynnal a chadw ystadau tai newydd gan awdurdodau lleol

chadw seilwaith cymunedol ynghyd mewn un dull gweithredu. Bydd hyn yn cynnwys ystyried rhoi dyletswydd ar awdurdodau lleol i fabwysiadu seilwaith cymunedol yn gyfnewid am daliad priodol gan y datblygwr.

Fodd bynnag, dywedodd y Gweinidog y byddai'r cam o fabwysiadu seilwaith cymunedol yn ôl-weithredol yn parhau i fod yn ddewis i gynghorau.

3. Camau gweithredu gan Senedd Cymru

Ar 14 Mawrth 2018, cynhaliwyd dadl yn y Senedd ar Cynnig Deddfwriaethol gan Aelod, sef cynnig a gyflwynwyd gan Hefin David AS i greu Bil â'r nod o reoleiddio cwmnïau sy'n rheoli ystadau. Byddai'r Bil arfaethedig hefyd yn cryfhau gallu rhydd-ddeiliaid i herio rheolwyr ystadau.

Wrth ymateb i'r ddadl, ymrwymodd Rebecca Evans, y Gweinidog Tai ac Adfywio ar y pryd, i sefydlu grŵp gorchwyl a gorffen i archwilio'r mater hwn. Cyhoeddwyd canfyddiadau'r grŵp mewn adroddiad ar 17 Gorffennaf 2019.

Ar 1 Tachwedd 2020, cyflwynwyd deiseb a oedd yn galw am ragor o bwerau i rydd-ddeiliaid yng Nghymru herio cwmnïau sy'n rheoli ystadau. Gwnaeth y Gweinidog Newid Hinsawdd ymateb i'r ddeiseb hon ar 5 Hydref 2021, a chafodd y ddeiseb ei chau gan y Pwyllgor gan fod y deisebydd yn fodlon ag ymateb y Gweinidog. Gellir dod o hyd i'r briff ymchwil a baratowyd ar gyfer y ddeiseb hon yma.

Yn ogystal, mae taliadau ystadau yn fater sydd wedi cael ei godi sawl gwaith yn y Cyfarfod Llawn. Gwnaeth Hefin David AS godi'r mater ar 15 Mehefin 2021.

Ymatebodd Llywodraeth Cymru drwy ddweud ei bod ystyried pob opsiwn wrth geisio mynd i'r afael â'r mater.

Ar 24 Mai 2022, gofynnodd Rhys ab Owen AS gwestiwn ar y broses o reoli ystadau, yn dilyn cwynion gan breswylwyr ar ystâd 'the Mill' yn Nhreganna, Caerdydd, (sef yr ystâd y cyfeirir ati yn y ddeiseb hon).

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur brifio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau brifio hyn yn cael eu diweddar o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Dylai Llywodraeth Cymru ymrwymo i fabwysiadu gwaith cynnal a chadw ystadau tai newydd gan awdurdodau lleol

Cydnabod pwysigrwydd Cynorthwywyr Addysgu fel asedau pwysig i ysgolion drwy godi eu cyflog

Y Pwyllgor Deisebau | 27 Chwefror 2023
Petitions Committee | 27 February 2023

Cyfeirnod: SR23/4917

Rhif y ddeiseb: P-06-1317

Teitl y ddeiseb: Cydnabod pwysigrwydd Cynorthwywyr Addysgu fel asedau
pwysig i ysgolion drwy godi eu cyflog

Geiriad y ddeiseb: Mae Cynorthwywyr Addysgu yn rhan hynod bwysig o'r
gwaith o redeg ysgolion yng Nghymru, ond nid yw ein Llywodraeth yn
cydnabod hynny ar hyn o bryd, o gofio faint y mae'r staff hyn yn cael eu talu.

Heb Gynorthwywyr Addysgu, ni fyddai ysgolion yn gallu darparu ar gyfer y
nifer uchel o fyfyrwyr sydd ag anghenion addysgol arbennig. Maent yn
gweithio'n galed, ac mae'r cyflog isel y maent yn ei gael am y gwaith hwn yn
enghrafft o gamwahaniaethu. Mae'r rôl Cynorthwywyr Addysgu yn anodd, ac
mae'r pwysau gwaith arnynt ar hyn o bryd yn aruthrol. Mae'r dyletswyddau yn
cynnwys cefnogi myfyrwyr sydd ag anghenion addysgol arbennig (yn aml ar
sail un i un), addysgu grwpiau o blant ac weithiau dosbarthiadau cyfan os
bydd athro'n absennol, cynllunio gwersi, trefnu gweithgareddau allgyrsiol a
sicrhau bod pob pob plentyn yn cyrraedd ei lawn botensial – ond nid yw eu
gwaith yn gyfyngedig i'r dyletswyddau hynny. Yn anffodus, oherwydd bod y
cyflog mor isel, nid yw llawer o Gynorthwywyr Addysgu yn gallu fforddio aros
yn y swydd, ac mae nifer fawr o staff profiadol yn cael eu gorfodi i chwilio am
swyddi eraill. Mae'n rhaid i hyn newid.

1. Cyflogau cynorthwywyr addysgu

Bydd cynorthwywyr addysgu yn cael eu talu naill ai o gyllidebau ysgol neu o gyllidebau awdurdodau lleol. Sawl blwyddyn yn ôl, fe gomisiynodd Llywodraeth Cymru adroddiad ymchwil ar gyflogi a defnyddio staff cymorth mewn ysgolion yng Nghymru (2008) a ganfu'r hyn a ganlyn:

Most schools said that the National Joint Council for Local Government Services (NJC) rates were used for teaching and learning assistants and administrative staff. Most also indicated that LEA [local authority] advice was the usual method of calculating support staff wages where the NJC scales were not used. A slightly different view was offered by the LEAs who said that decisions about the wages of staff not employed on NJC scales were taken by schools or jointly by schools and LEAs.

Mae data diweddaraf gan Gyngor y Gweithlu Addysg yn dangos bod nifer y gweithwyr cymorth dysgu cofrestredig mewn ysgolion wedi cynyddu 27.4 y cant ers 2017 a 10.1 y cant rhwng 2021 a 2022 i 42,585.

2. Camau gan Lywodraeth Cymru

Ar 18 Chwefror 2022, cyhoeddodd Jeremy Miles, Gweinidog y Gymraeg ac Addysg, ddatganiad ysgrifenedig, sef Diweddbriad ar weithgareddau i gefnogi'r rhai sy'n cynorthwyo addysgu. Dywedodd fod y Grŵp Gorchwyl a Gorffen, a oedd yn cynnwys Llywodraeth Cymru, undebau llafur, awdurdodau lleol, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, Cyngor y Gweithlu Addysg, cynorthwywyr addysgu a chynrychiolaeth penaethiaid, wedi nodi sawl maes allweddol i roi sylw iddynt:

- **Lleoli cynorthwywyr addysgu** - byddai Grŵp Llywio Dysgu Proffesiynol Cynorthwywyr Addysgu newydd yn datblygu adnoddau pellach ar gyfer arweinwyr a llywodraethwyr ar leoli cynorthwywyr addysgu. Roedd y Gweinidog hefyd wedi cytuno i brosiect ymchwil gymharol i edrych ar y defnydd o gynorthwywyr addysgu mewn systemau addysg eraill.
- **Mynediad at hyfforddiant a datblygiad proffesiynol** - ers 2017, mae Llywodraeth Cymru a'r Consortia Rhanbarthol wedi cefnogi'r nod o ddatblygu Llwybr Dysgu Cynorthwywyr Addysgu i gynyddu nifer ymgeiswyr Cynorthwywyr Addysgu Lefel Uwch; darparu hyfforddiant i

bob cynorthwywyd addysgu newydd; a chynnig cyfleoedd i ennill cymwysterau lefel 2 mewn rhai pynciau craidd. Ers mis Medi 2022, mae cynorthwywyr addysgu yn cael defnyddio'r **Hawl Genedlaethol newydd ar gyfer Dysgu Proffesiynol** i gefnogi'r gwaith o gyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru.

- **Safoni rolau** - byddai'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen yn ystyried a oes modd rhoi set safonol o ddisgrifiadau swydd ar waith ledled Cymru ac, os felly, sut.
- **Cyflog** - ystyriaeth hirdymor i awdurdodau lleol yn seiliedig ar ganlyniadau'r uchod. Er mai cyfrifoldeb awdurdodau lleol a/neu ysgolion yw cyflogau o hyd, mae'r Gweinidog wedi dweud y gall y gwaith ar leoli a safoni rolau ddod â mwy o gydlyniaeth i gefnogi trafodaethau cyflog, i weithio tuag at fwy o gysondeb rhwng ardaloedd awdurdodau lleol ac i gefnogi awdurdodau lleol fel y bydd telerau ac amodau yn adlewyrchu'r rôl bwysig y mae cynorthwywyr addysgu yn ei chwarae.

Yn ogystal, dywedodd y Gweinidog y byddai'n ysgrifennu at gorff llywodraethu pob ysgol yn argymhellion eu bod yn rhoi rôl '**Hyrwyddwr Cynorthwywyd Addysgu**' i un o'u haelodau. Byddai gan yr hyrwyddwyr hyn gyfrifoldeb i sicrhau bod perspectif a mewnbwn cynorthwywyr addysgu yn cael eu ceisio a'u cynnwys yn y broses ar gyfer penderfyniadau allweddol.

Mae'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen wedi troi'n "Fwrdd Gweithlu Staff Cymorth Ysgolion". Mae'n cyfarfod bob tymor ac yn monitro'r cynnydd a wneir o ran gweithredu argymhellion y Grŵp Gorchwyl a Gorffen.

3. Deisebau eraill

Caeodd deiseb ar y pwnc hwn i Senedd y DU ar 2 Chwefror 2023. Roedd gan y ddeiseb honno'r un geiriad â'r hyn sydd gerbron y Pwyllgor. Cafodd y ddeiseb honno 87,275 o lofnodion (ar adeg ysgrifennu'r papur hwn). Ymatebodd Llywodraeth y DU ar 12 Awst 2022, gan ddweud y canlynol:

- Mae gan ysgolion ryddid i bennu cyflogau ac mae'r rhan fwyaf yn adlewyrchiad o raddfeydd cyflog llywodraeth leol.
- I'r rhan fwyaf o staff, gan gynnwys cynorthwywyr addysgu, mae gan ysgolion y rhyddid i recriwtio yn unol â'u hamgylchiadau eu hunain ac i bennu tâl ac amodau.
- Mae cyflog cynorthwywyr addysgu wedi cynyddu flwyddyn ar ôl blwyddyn ers 2017. Cododd cyflog y llynedd rhwng 1.75 a 2.75 y cant ar gyfer cynorthwywyr addysgu, a chafodd hyn ei ôl-ddyddio i fis Ebrill 2021.

- Nid oes gan y llywodraeth rôl wrth bennu cyflogau llywodraeth leol ac nid oes corff cyflogau cenedlaethol. Yn lle hynny, mae'r rhan fwyaf o gynghorau yn cymryd rhan mewn trafodaethau ar y cyd. Mae'r cyflogwr yn cael ei gynrychioli gan Gymdeithas Llywodraeth Leol, sy'n trafod â'r Cyd-gyngor Cenedlaethol (UNSAIN, Unite a'r GMB) sy'n cynrychioli'r gweithiwr.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddu o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ein cyf/Our ref JMEWL/00049/23

Jack Sargeant AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

6 Chwefror 2023

Annwyl Jack,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 10 Ionawr 2023 yn tynnu sylw at y pryderon a godwyd gan ddeiseb P-06-1317 Cydnabod pwysigrwydd Cynorthwywyr Addysgu fel asedau pwysig i ysgolion drwy godi eu cyflog.

Mae Llywodraeth Cymru yn gwerthfawrogi'r gwaith caled y mae staff cymorth mewn ysgolion yn ei wneud bob dydd, a'u hymroddiad i wella bywydau ein pobl ifanc. Mae Cynorthwywyr Addysgu yn rhan werthfawr ac annatod o weithlu ysgolion, ac mae ganddynt rôl bwysig i'w chwarae fel rhan o broffesiwn addysg o ansawdd uchel.

Ym mis Chwefror 2022, cyhoeddais Ddatganiad Ysgrifenedig yn amlinellu peth o'r gwaith sy'n cael ei wneud dros y pum mlynedd nesaf i fynd i'r afael â materion sy'n ymwneud â'r gweithlu a sicrhau dysgu proffesiynol i gefnogi'r rhai sy'n cynorthwyo addysgu. Bydd fy swyddogion yn parhau â'r gwaith sy'n mynd rhagddo gyda'n partneriaid, er mwyn gwneud gwelliannau yn y meysydd canlynol:

- y defnydd a wneir o gynorthwywyr addysgu;
- mynediad at hyfforddiant a datblygiad proffesiynol;
- safoni rolau;
- cyflog, fel ystyriaeth tymor hwy i awdurdodau lleol yn seiliedig ar y canlyniadau a gyflawnwyd uchod.

Mae hwn yn ddarn o waith arloesol iawn a gychwynnwyd gan y Llywodraeth ,ac sy'n tynnu sylw at lawer o'r pryderon a'r materion y mae Cynorthwywyr Addysgu yn eu hwynebu.

Rwy wedi ymrwymo i sicrhau bod gan Gynorthwywyr Addysgu fynediad at ddysgu proffesiynol o ansawdd uchel fel y'i nodwyd drwy'r Hawl Genedlaethol ar gyfer Dysgu

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Jeremy.Miles@llyw.cymru
Correspondence.Jeremy.Miles@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and responding in Welsh will not lead to a delay in responding.

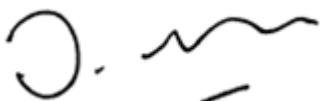
Proffesiynol. Fodd bynnag, mae cyflogau ac amodau holl staff llywodraeth leol nad ydynt yn addysgu, gan gynnwys Cynorthwywyr Addysg, yn rhan o'r trafodaethau cenedlaethol ar gyflogau ar gyfer gweithwyr yr awdurdodau lleol. Mae strwythurau a pholisiau cyflogau staff cymorth ysgolion, gan gynnwys dyrannu lwfansau atodol yn parhau i fod o dan gyfrifoldeb cyflogwyr unigol, boed hynny'n ysgol neu'n awdurdod lleol. Rwy'n deall bod dyfarniad cyflog o £1,925 wedi'i dderbyn ar gyfer pob pwyt cyflog y Cyd-gyngor Cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau Llywodraeth Leol, sy'n cyfateb i gynnydd o 10.5% i weithwyr ar y pwyt cyflog isaf ar gyfer 2022/2023. Ac mae hwnnw'n gam yn y cyfeiriad iawn i'r aelodau gwerthfawr hyn o'r gweithlu addysg. Er nad oes gan Lywodraeth Cymru unrhyw awdurdod i ymyrryd yn y materion hyn, byddwn yn parhau i wneud popeth a allwn i sicrhau bod y gwaith hwn yn mynd rhagddo gyda'n partneriaid.

Rydym yn sylweddoli bod cyflogau a lleoliadau staff yn faterion anodd a chymhleth, a byddwn ni fel Llywodraeth yn chwarae ein rhan i sicrhau canlyniad da. Ond, rydym hefyd yn cydnabod bod hon yn broses hirdymor. Mae swydd-ddisgrifiadau Cynorthwywyr Addysgu yn cael eu hystyried ar hyn o bryd gan is-grŵp Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) y Grŵp Partneriaeth Gymdeithasol ar gyfer Ysgolion, sy'n cynnwys Llywodraeth Cymru, cyflogwyr awdurdodau lleol ac undebau'r gweithlu addysg. Rydym yn disgwyl iddynt wneud argymhellion yn fuan ar sut y gall swydd-ddisgrifiadau fod yn fwy cyson ar gyfer pob Cynorthwywyr Addysgu. Bydd y gwaith hwnnw hefyd yn ystyried y materion penodol sy'n wynebu Cynorthwywyr Addysgu mewn Ysgolion Arbennig.

Er mwyn cefnogi Cynorthwywyr Addysgu, rydym hefyd wedi bod yn gweithio gyda [Education Support Partnership \(Saesneg yn unig\)](#) i gynnig cymorth annibynnol a chyfrinachol i helpu pobl i ddelio â straen a gorbryder, bwlio, pryderon am eu gyrfa ac am faterion ariannol, ac amrywiaeth o faterion eraill. Mae'r cymorth hwnnw ar gael i bob aelod o'r gweithlu addysg, gan gynnwys Cynorthwywyr Addysgu.

Hoffwn gadarnhau unwaith eto fod gan Lywodraeth Cymru ddealltwriaeth glir o'r materion sy'n wynebu Cynorthwywyr Addysgu, ac rydym yn gwerthfawrogi eu hymroddiad a'u gwaith caled. Byddwn yn parhau i gefnogi'r gwaith sy'n cael ei wneud i sicrhau gwelliannau o ran eu cyflog a'u hamodau.

Yn gywir,

Jeremy Miles AS/MS
Gweinidog y Gymraeg ac Addysg
Minister for Education and Welsh Language

Teaching assistants and school support staff – draft composite

UNISON's suggested amendments are in red

Congress notes that the majority of Teaching Assistants in Wales are on part time contracts for 27 hours to 32 hours a week and are generally only contracted for 39 weeks of the year. In contrast teacher's pay is set nationally at a Welsh level, while pay of Teaching Assistants is determined by local authorities creating inequalities between different areas. Consequently, Teaching Assistants typically work significantly longer hours than they are contracted. Therefore, Teaching Assistant's work life balance must be addressed as many have caring responsibilities for young families or elderly relatives resulting in stress and exhaustion while trying to balance work and home commitments.

Teaching Assistants' pay should reflect the significant and valuable contribution that they make to the education of the students in their care. The contracted working day for Teaching Assistants, along with the contracted hours for teachers, should equally reflect the school working day.

The inequality between Teaching Assistants and teachers exacerbates gender inequality as the majority of Teaching Assistants are female. The current pay arrangements condemn these workers to low pay and pay which does not reflect the hours they work, and the skills they use.

Across many local authorities in Wales due to job evaluation and individual pay and grading schemes, school support staff across Wales are on different pay grades resulting in a disparity which can result to be a race to the bottom!

There is also added detriment for some school support staff working in special schools where they are not receiving any recognition for the different role they are required to undertake due to the fact that through job evaluation their special skills and experience have not been recognised.

Congress calls upon the Welsh Government to eradicate this lottery for these dedicated workers and adopt a consistent approach to this workforce, whereby job descriptions, employee specifications and a proper pay and grading scheme will be adopted to recognise the different skills, qualifications and experience across the different roles within the school support staff workforce.

Congress calls upon the Wales TUC to lobby the [Welsh government WLGA](#) to:

- Bring Teaching Assistant pay under national control.
- Pay Teaching Assistants 35 hours a week.
- **Ensure Teaching Assistants' contracts are for the full year rather than just term-time. 195 days.**
- [Harmonise teaching Assistant pay through the councils within Wales](#)
- [Employ Teaching assistants on full contracts to have parity with teachers, including non-contact and preparation time](#)
- Work towards equity between teachers and TAs in the structure supporting payment i.e. the burdgyndy book which would allow pay portability as well as parity across Wales.

Community: Teaching assistant pay, with UNISON's suggested amendments in red

Congress notes that the majority of Teaching Assistants in Wales are on part time contracts for 27 hours to 32 hours a week and are generally only contracted for 39 weeks of the year. In contrast teacher's pay is set nationally at a Welsh level, while pay of Teaching Assistants is determined by local authorities creating inequalities between different areas. Consequently, Teaching Assistants typically work significantly longer hours than they are contracted. Therefore, Teaching Assistant's work life balance must be addressed as many have caring responsibilities for young families or elderly relatives resulting in stress and exhaustion while trying to balance work and home commitments.

Teaching Assistants' pay should reflect the significant and valuable contribution that they make to the education of the students in their care. The contracted working day for Teaching Assistants, along with the contracted hours for teachers, should equally reflect the school working day.

The inequality between Teaching Assistants and teachers exacerbates gender inequality as the majority of Teaching Assistants are female. The current pay arrangements condemn these workers to low pay and pay which does not reflect the hours they work, and the skills they use.

Congress calls upon the Wales TUC to lobby the [Welsh government WLGA](#) to:

- Bring Teaching Assistant pay under national control.
- Pay Teaching Assistants 35 hours a week.
- Ensure Teaching Assistants' contracts are for the full year rather than just term-time.
- [Harmonise teaching Assistant pay through the councils within Wales](#)
- [Employ Teaching assistants on full contracts to have parity with teachers, including non-contact and preparation time](#)

GMB: Inequality - School Support Staff

Across many local authorities in Wales due to job evaluation and individual pay and grading schemes, school support staff across Wales are on different pay grades resulting in a disparity which can result to be a race to the bottom!

There is also added detriment for some school support staff working in special schools where they are not receiving any recognition for the different role they are required to undertake due to the fact that through job evaluation their special skills and experience have not been recognised.

Congress calls upon the Welsh Government to eradicate this lottery for these dedicated workers and adopt a consistent approach to this workforce, whereby job descriptions, employee specifications and a proper pay and grading scheme will be adopted to recognise the different skills, qualifications and experience across the different roles within the school support staff workforce.

Council		TA Minimum point	TA Maximum point	TA Minimum pay (01/04/19)	TA Maximum pay (01/04/19)		HLTA Minimum point
Blaenau Gwent		2	20	£17,711	£28,785		21
Bridgend		4	4	£17,364	£26,317		18
Caerphilly		3	11	£18,065	£26,317		24
Cardiff		3	11	£17,711	£25,295		11
Carmarthenshire		2	25	£18,426	£23,836		12
Ceredigion		1	22	£18,065	£23,836		24
Conwy		1	11	£18,065	£23,836		12
Denbighshire		2	5	£18,065	£23,836		10
Gwynedd		3	11	£18,065	£23,836		12
Isle of Anglesey		4	17	£19,171	£22,462		11
Merthyr Tydfil		6	14	£18,065	£22,021		19
Monmouthshire		3	13	£18,065	£21,589		19
Neath Port Talbot		3	5	£18,065	£21,166		9
Newport		3	17	£18,065	£21,166		18
Pembrokeshire		4	10	£17,364	£21,166		11
Powys		3	22	£18,065	£21,166		3
Rhondda Cynon Taf		3	17	£18,426	£20,751		17
Swansea		3	17	£18,426	£19,945		11
Torfaen		3	17	£17,711	£18,795		18
Vale of Glamorgan		3	12	£18,065	£18,795		14
Wrexham		4	8	£18,426	£18,426		11

HLTA Maximum point		HLTA Minimum pay (01/04/19)	HLTA Maximum pay (01/04/19)
26		£25,801	£29,636
20		£24,313	£25,295
27		£27,905	£30,507
25		£21,166	£28,785
25		£21,589	£28,785
26		£27,905	£29,636
19		£21,589	£24,799
22		£20,751	£26,317
17		£21,589	£23,836
17		£21,166	£23,836
22		£24,799	£26,317
23		£24,799	£26,999
17		£20,344	£23,836
23		£24,313	£26,999
17		£21,166	£23,836
25		£18,065	£28,785
17		£23,836	£23,836
17		£21,166	£23,836
23		£24,313	£26,999
19		£22,462	£24,799
14		£21,166	£22,462

Papur Trafod am Rôl Cymorthydion Addysgu mewn Ysgolion yng Nghymru Gorffennaf 2021

CYD-DESTUN

Datblygodd y Grŵp Tasg a Gorffen Staff Cymorth Ysgol o is-grŵp Fforwm Partneriaeth Gymdeithasol Ysgolion a sefydlwyd i edrych ar leoliad Staff Cymorth yn ystod y pandemig. Bydd y papur hwn (Gorffennaf 2021) yn canolbwytio'n benodol ar Gymorthydion Addysgu. Roedd trafodaethau'r is-grŵp wedi ehangu i gynnwys agweddu allweddol sydd wedi peri pryer i Gymorthydion Addysgu ysgolion ers cryn amser, gan gynnwys lleoliad, dysgu proffesiynol, effaith ac arfer effeithiol.

Mae'r materion hyn wedi'u cwmpasu gan adroddiad 'Ymchwil i leoli a defnyddio staff cymorth ysgolion cynradd yng Nghymru' a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru yn 2018. Er bod gofynion wedi'u cyflwyno i gofrestru â Chyngor y Gweithlu Addysg a bod Safonau Proffesiynol ar gyfer Gymorthydion Addysgu ysgolion wedi'u creu, mae tystiolaeth ddiweddar yn dangos bod y sefyllfa'r un fath gan mwyaf â phan gynhaliwyd yr ymchwil. Ymhellach, ni fydd y papur hwn yn canolbwytio ar Safonau Proffesiynol Cymorthydion Addysgu na CALU, yn hytrach, cysonder cyflogaeth a darpariaeth ar gyfer y gweithlu ar draws Cymru.

Mae'r Cylch Gorchwyl ar gyfer y Grŵp Tasg a Gorffen yn nodi'r amcan canlynol:

Nod y grŵp yw:

Sicrhau tystiolaeth i gyfrannu at raglen ehangach i gyrraedd sefyllfa lle mae cydraddoldeb ar draws Cymru i Gymorthydion Addysgu o ran:

- Cyflog
- Lleoliad
- Mynediad at hyfforddiant a datblygiad proffesiynol
- Safoni rolau

Mae nodi'r 4 maes canolbwyt hwn yn adlewyrchu'r lefel uchel o anghyfartaledd o ran trefniadau presennol mewn ysgolion ac awdurdodau lleol ar draws Cymru. Yn ystod gwaith y Grŵp Tasg a Gorffen, mae nifer o achosion o orgyffwrdd rhwng y meysydd wedi bod yn glir, ac yn benodol, mae'n glir bod 'Safoni Rolau' a 'Cyflog' wedi'u cysylltu'n agos. Felly, yn y naratif, mae Cyflog a Safoni Rolau wedi'u cyfuno, ond mae argymhellion ar wahân wedi'u nodi. Mae'r papur hwn yn crynhoi'r wybodaeth mae'r Grŵp Tasg a Gorffen wedi'i chasglu hyd yma, nodi meysydd lle mae angen rhagor o waith a gwneud rhai argymhellion dros dro.

MEYSYDD CANOLBWYNT

1. Safoni Rolau a Dosbarthiadau Graddfa Cyflog

Mae'r systemau cyflog a graddfa ym mhob awdurdod lleol yng Nghymru yn seiliedig ar y broses gwerthuso swyddi. Mae'r broses gwerthuso swyddi yn cynhyrchu sgôr ar gyfer pob swydd, yna caiff y sgôr honno ei dyrannu i raddfa bwyntiau. Mae graddfeydd pwyntiau'n creu'r hyn a elwir yn linellau cyflog, ac mae hyn yn sefydlu gwerth arian parod pob graddfa. Fel enghraift gyflym iawn:

Cyngor Rhondda Cynon Taf, Gradd 7 (GR7), mae'r raddfa bwyntiau rhwng 414 a 449, felly pan gaiff swydd ei gwerthuso, os yw'n sgorio yn ystod y raddfa honno, caiff ei thalu fel swydd GR7, felly gwerth arian parod gwahanol. Yn amlwg os bydd pwyntiau'n uwch neu'n is na hynny, mae'n raddfa wahanol. Sylwch y bydd y graddfeydd pwyntiau hyn yn wahanol ym mhob ALI. Mae cydnabyddiaeth fod gan Athrawon strwythur cyflog cenedlaethol, tra bod gan Gymorthyyddion Addysgu 22 strwythur cyflog gwahanol ar draws Cymru; heb roi gallu i weithwyr sy'n symud i ALI gwahanol drosglwyddo eu cyflogau.

O ran y gwaith presennol ar adolygu Swydd-ddisgrifiadau/Manylion am yr Unigolyn ar gyfer Gymorthyyddion Addysgu ar bob lefel, pan fydd hyn wedi'i ardystio gan Fforwm Partneriaeth Gymdeithasol Ysgolion ac Aelodau Cabinet Addysg, o ran proses, byddai angen i'r Swydd-ddisgrifiadau/Manylion am yr Unigolyn fynd yn ôl i awdurdodau lleol i gael eu hadolygu, sy'n debygol o gynnwys ail-werthusiad o'r rolau, a allai arwain at newid graddfa o fewn yr awdurdod lleol hwnnw, neu beidio.

Bydd gan bob awdurdod lleol Bolisi Tâl sy'n disgrifio'r paramedrau o ran sut mae cyflogau'n gweithio (mae hyn ar wahân i'r Polisi Cyflogau Ysgolion). Yn y polisi, cyfeirir at bethau fel secondiadau ac honoraria (mae'r rhain yn debyg i daliadau TLR3) y gall staff gael mynediad atynt os gofynnir iddynt wneud gwaith ar raddfa uwch. Fodd bynnag, mae secondiadau ac honoraria yn wobrau tymor byr ac os oes newid parhaol i swydd bresennol, dylid ei hail-werthuso i wirio'r raddfa.

Dangosir dadansoddiad cyflogau o'r wybodaeth rydym wedi'i chael am Gymorthyyddion Addysgu ar draws Cymru isod:

Graddfa	Gwerth Uchafswm Cyflog Isaf	Gwerth Uchafswm Cyflog Canolrif	Gwerth Uchafswm Cyflog Uchaf
Cymhorthyydd Addysgu - L1			
NJC 37 awr	£17,364	£18,656	£19,312
32.5 awr	£13,631	£14,645	£15,160
29.5 awr	£12,372	£13,292	£13,760
Cymhorthyydd Addysgu - L2			

NJC 37 awr	£18,426	£19,714	£21,748
32.5 awr yn ystod y tymor	£14,464	£15,475	£17,072
29.5 awr yn ystod y tymor	£13,129	£14,046	£15,495
Cymhorthyyd Addysgu - L3			
NJC 37 awr	£19,953	£22,796	£27,031
32.5 awr yn ystod y tymor	£15,663	£17,895	£21,219
29.5 awr yn ystod y tymor	£14,217	£16,242	£19,260
Cymhorthyyd Addysgu - L4			
NJC 37 awr	£23,369	£27,093	£31,346
32.5 awr yn ystod y tymor	£18,345	£21,268	£24,607
29.5 awr yn ystod y tymor	£16,650	£19,304	£22,334

O ran y gwerth a ddangosir uchod:

1. Y 37 awr yw'r uchafswm cyflog ar raddfa gyflog NJC ar gyfraddau llawn amser;
2. Mae'r rhan fwyaf o Gymorthydion Addysgu ar gcontractau 29.5 awr neu is, ond mae'r gwerth wedi'i leihau oherwydd bod yr oriau'n ganran o'r raddfa lawn amser ac wrth gwrs, defnyddir y ffaith fod y gwaith hwn yn ystod y tymor;
3. Mae rhai Cymorthydion Addysgu ar gcontractau 32.5 awr, ond eto mae'r gwerth wedi'i leihau oherwydd bod yr oriau'n ganran o'r raddfa lawn amser ac wrth gwrs, defnyddir y ffaith fod y gwaith hwn yn ystod y tymor;
4. Mewn rhai awdurdodau lleol, caiff gweithiwr 29.5 awr mewn ysgol ei gyfrif fel gweithiwr llawn amser. Nid yw hyn fel pe bai'n briodol, a dyna pam tynnir sylw ato yn y papur hwn.
5. Yn Arolwg Cenedlaethol y Gweithlu Addysg 2021 cafodd cwestiwn ei gynnwys oedd yn gofyn i ymatebwyr gweithwyr cymorth dysgu ysgolion ar ba lefel yr oedd eu contractau cyflogaeth. Bydd ymatebion i'r cwestiynau yn cael eu cynnwys yn yr adroddiad arolwg sy'n deillio o hynny pan gaiff ei gyhoeddi gan y CGA.

Mae awydd i ddeall nifer y Cymorthydion Addysgu ar draws y gwahanol leoliadau ysgol, cyfnodau, Awdurdodau Lleol, cyfrwng iaith ac ati.

Mae'r ffigurau hyn yn dangos bod uchafswm gwerth y cyflogau uchaf ar L3 a L4 35% yn uwch nag uchafswm gwerth y cyflogau isaf a bod staff ar L1 a L2 ar uchafswm gwerth y cyflogau isaf yn ennill tua £1,000 y flwyddyn yn is nag uchafswm gwerth y cyflogau canolrif. Mae'r Grŵp Tasg a Gorffen yn annog awdurdodau lleol i gydweithio gyda'r nod o gyflawni lefel gyson o gyflogau i staff cymorth ar draws Cymru.

Cynnwys gwarcheidiaeth Cymorthydion Addysgu yn eu rolau ym myd addysg.

Mae yna anghysondeb yn y ffordd y mae Penaethiaid, Timau Arwain Strategol ac athrawon yn defnyddio Cymorthyddion Addysgu, ac ymddengys bod lefel y ddealltwriaeth o brif bwrrpas rôl Cymorthyddion Addysgu a sut i'w defnyddio'n effeithiol hefyd yn amrywio'n sylweddol. Mae gwahaniaethau o ysgol i ysgol ac o Awdurdod i Awdurdod yn arwain at ansicrwydd Cymorthyddion Addysgu ynghylch eu rôl; o gymharu â rôl athro/athrawes sy'n glir a chyson ar draws Cymru.

Gofynnwyd cwestiynau o ran diffyg gwybodaeth am argaeledd a swyddogaeth honoraria neu secondiadau sy'n ddyrchafiad dros dro, mae'n eithaf clir bod diffyg dealltwriaeth gyson o rai o gylchoedd gorchwyl y rôl wrth weithio fel goruchwyliwr/athro llanw ar gyfer cyfnodau o seibiant wedi/heb ei gynllunio. Mae ysgolion ar draws Cymru'n gweithredu i safonau gwahanol o ran darparu goruchwyliaeth i Gymorthyddion Addysgu, sy'n llwybrau priodol i Gymorthyddion Addysgu ofyn a thrafod cwestiynau fel rhain, neu eraill o ran cael mynediad at Ddatblygiad Proffesiynol Parhaus a dewisiadau datblygu eraill fel cysgodi. Rôl y Tîm Arwain Strategol yw cydlynau prosesau sicrhau ansawdd effeithiol (mae llais staff trwy adborth yn rhan allweddol o hyn) er mwyn sicrhau bod safonau darpariaeth yn gyson uchel a bod staff wedi'u hyfforddi'n briodol i wireddu'r disgwyliad hwn o safonau uchel cyson.

2. Mynediad at hyfforddiant a datblygiad proffesiynol

Cymorthyddion Addysgu yn cael amser digonol gyda thâl ar gyfer hyfforddiant a dysgu proffesiynol.

Mae Cymorthyddion Addysgu mewn ysgolion/lleoliadau'n chwarae rôl gynyddol bwysig wrth gefnogi addysgu a dysgu effeithiol yn yr ystafell ddosbarth a thu hwnt. Felly, Dylid cynnig yr un cyfleoedd i Gymorthyddion Addysgu ag mae staff addysgu'n eu cael ar gyfer datblygiad proffesiynol. Caiff Cymorthyddion Addysgu gyfle i gael hyfforddiant priodol yn ystod diwrnodau HMS, fodd bynnag mae adborth yn awgrymu bod llai o gyfleoedd nag athrawon ar gael yn ystod y tymor.

Mae'n hanfodol dyrannu cyllid yn briodol ac ni ddylai hyn fod yn agored i drafodaeth. Dylai cyfleoedd datblygu proffesiynol i'r holl staff mewn ysgol/lleoliad fod wedi'u halinio â blaenoriaethau'r ysgol/lleoliad. Mae hyn yn wir ar gyfer cyfleoedd datblygu proffesiynol i staff addysgu oherwydd yn y rhan fwyaf o achosion, mae hyn wedi'i gynllunio a'i ddangos mewn Cynlluniau Datblygu Ysgol/Adrannol.

Ond nid yw hyn yn wir ar gyfer datblygiad proffesiynol Cymorthyddion Addysgu. Yn rhy aml, dywedir bod Cymorthyddion Addysgu'n cael cais neu gyfarwyddyd i gyflawni hyfforddiant y tu hwnt i'w horiau gweithio arferol, ac felly, yn aml mae'r gwaith hwn yn ddi-dâl. Mae angen i Ddatblygiad Proffesiynol fod yn rhan annatod o'r rôl i Gymorthyddion Addysgu, fel y mae i'r proffesiwn addysgu, felly dylid sicrhau cyfle cyfartal ar gyfer hyfforddiant ar draws cymuned yr ysgol.

Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod digon o adnoddau ar gael er mwyn darparu hyfforddiant parhaus i Gymorthyddion Addysgu ac athrawon, a dylai ysgolion,

Consortia ac ALI ddyrannu adnoddau'n deg a chyson ar gyfer hyfforddiant Cymorthyddion Addysgu ac athrawon.

Sicrhau bod Cymorthyddion Addysgu yn cael gwyloddfa am gyfleoedd hyfforddiant priodol sydd ar gael a'r mathau gwahanol o hyfforddiant sydd ar gael.

Mae'r Llwybrau Dysgu Proffesiynol wedi'u cwmpasu gan bob un o'r pedwar consortia rhanbarthol, a oedd yn deillio o'r asesiad CALU tua 4 mlynedd yn ôl ac a ariannwyd/gytunwyd gan Lywodraeth Cymru. Yna cafodd rhagleni fel y Llwybr Dysgu Cymhorthyyd Addysgu (TALP – mae templed wedi'i ddatblygu yn y Pasbort Dysgu Proffesiynol ar gais y consortia i gefnogi'r rhaglen) eu datblygu a'u darparu, gan greu gweledigaeth ddysgu broffesiynol sy'n addas ar gyfer y system addysgu sy'n datblygu yng Nghymru; sy'n cwmpasu pob Cymhorthyyd Addysgu yn eu rolau, lefel sgiliau a chyfleoedd hyfforddiant. Cafodd y llwybr dysgu proffesiynol hwn ei greu mewn cyfres o lefelau (dros raglen deuddydd ar gyfer pob cam), ond crëwyd rhai addasiadau ar gyfer mynediad o bell:

- Sefydlu - (ar gyfer unrhyw gymhorthyyd addysgu newydd) (Darperir trwy dasgau rhestrau chwarae, sy'n darparu trosolwg o strwythur yr ysgol a'r iaith, Iechyd a Diogelwch, cael mynediad at basbortau Cyngor y Gweithlu Addysg, sut i ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol yn gyfrifol, Cwricwlwm i Gymru ac ati)
- Cymorthyddion Addysgu gweithredol (Mae ymgysylltu trwy Google Classroom yn caniatáu i Gymorthyddion Addysgu gael mynediad i'r safle hwn ar unrhyw adeg, gan ddarparu amrywiaeth o ddeunydd hyfforddiant a darllen, adnoddau ar Hwb, ADY, dysgu awyr agored, gyda 1,721 yn manteisio ar hyn trwy GwE) - Y Cod. GPGs.
- Rhai sydd am fod yn CALU (Rhaglen Ddatblygiadol x2-Tymor, sy'n gorfol cynnwys maen prawf Lefel 2 mewn Rhifedd a Llythrennedd)
- Asesiad CALU (Mae'n cynnwys ymweliad ysgol gan asesydd, edrych ar dystiolaeth a gymharwyd, trafodaethau a gwneud argymhellion ar gyfer dyfarniad CALU)
- Cymorthyddion Addysgu arbenigol (Cymorthyddion Addysgu presennol neu fod yn aseswyr CALU sy'n arwain y rhaglen).

Mae'r rhagleni hyn wedi'u hysgrifennu a'u darparu gan Gymorthyddion Addysgu.

- Adnodd ychwanegol yw Addysgwyr Cymru (<https://addysgwyr.cymru/dysgu-proffesiynol>) sy'n caniatáu i Gymorthyddion Addysgu edrych ar gyfleoedd dysgu proffesiynol sydd ar gael fesul sector.

Mae angen rhagor o waith am sut i gyfathrebu'n effeithiol â Chymorthyddion Addysgu am gyfleoedd hyfforddiant. Mae penaethiaid ac uwch arweinwyr yn

chwarae rôl allweddol wrth gael mynediad i hyfforddiant i'r holl staff. Pan fydd yr athrawon yn datblygu eu dysgu proffesiynol a chael mynediad ato, mae'r blaenoriaethau wedi'u cysylltu â blaenoriaethau'r ysgol/lleoliad a chânt eu monitro a'u hadolygu trwy'r cylch rheoli perfformiad. Caiff sgyrsiau proffesiynol eu cynnal am gyfrifoldebau a disgwyliadau'r rôl, sy'n rhan hanfodol o ddatblygiad proffesiynol yr unigolyn. Dylai'r un broses fod yn berthnasol i Gymorthyddion Addysgu er mwyn sicrhau tegwch a hunan-werth.

Dylid sicrhau darpariaeth mewn ysgolion i alluogi Cymorthyddion Addysgu i fynychu digwyddiadau hyfforddiant a hynny yn ystod amser ysgol.

Sicrhau bod y staff yn defnyddio'r Pasbort Dysgu Proffesiynol yn briodol i nodi eu datblygiad proffesiynol a dangos tystiolaeth ohono.

Mae Cymorthyddion Addysgu wedi'u cofrestru gyda Chyngor y Gweithlu Addysg, gan ddefnyddio eu Rhif Yswiriant Gwladol fel dull adnabod unigryw, yn wahanol i athrawon ysgol sydd â chyfeirnod athro (sy'n gysylltiedig â phensiynau athrawon), ac mae cofrestru'n rhoi mynediad i'r Pasbort Dysgu Proffesiynol iddynt, sy'n adnodd cwbl hyblyg wedi'i ddylunio i'w cefnogi i nodi, rannu a chynllunio eu dysgu a myfyrio arno, â'r nod o wella eu harfer.

Mae'n bwysig cadw cofnod o unrhyw gyfleoedd datblygu proffesiynol a hyfforddiant. Mae angen sicrhau 'cynllun' datblygu proffesiynol. Mae angen ystyried nodau'r unigolyn ar gyfer dysgu proffesiynol. Ydyn nhw am gael eu hysbrydoli? Cynyddu eu profiad? Gwneud cysylltiadau neu'n ceisio ennill cymhwyster? Mae angen sicrhau bod yr ystyriaethau hyn wedi'u halinio â blaenoriaethau'r ysgol/lleoliad. Mae cofnod yn helpu'r unigolyn nid yn unig i nodi a dangos unrhyw gyfleoedd hyfforddiant, ond gallai hefyd gefnogi'r unigolyn â'r camau nesaf yn eu datblygiad.

Mae'r Pasbort Dysgu Proffesiynol yn cynnwys safonau proffesiynol Llywodraeth Cymru ar gyfer Cymorthyddion Addysgu, ac mae'n caniatáu i unrhyw eitem mae ymarferydd yn ei ychwanegu i'r pasbort fapio â'r safonau proffesiynol perthnasol. Mae adnoddau delweddu'n cynorthwyo â throsolwg o gynnydd yn erbyn y safonau. Dylid annog ysgolion i fanteisio ar yr hyfforddiant a gynigir gan Gyngor y Gweithlu Addysg i bob ysgol, ar sut i ddefnyddio'r Pasbort yn effeithiol yn eu lleoliad.

Mae Benaeithiaid ac uwch arweinwyr yn chwarae rhan bwysig wrth rannu pa mor bwysig yw'r Pasbort â'u Cymorthyddion Addysgu. Mae'r cylch Rheoli Perfformiad yn sicrhau bod hyfforddiant priodol yn cael ei gynllunio, ei nodi, ei ddangos a'i rannu, sy'n hyrwyddo cynnal sgyrsiau proffesiynol effeithiol am ddatblygiad proffesiynol yr unigolyn. Nid yn unig mae hyn yn rhoi'r cyfrifoldeb ar Benaeithiaid ac uwch aelodau o staff, ond hefyd ar yr unigolyn oherwydd bod disgwyliadau clir wedi'u gosod o'r dechrau. Gan ddefnyddio'r swyddogaeth weinyddol yn y Pasbort Dysgu Proffesiynol, mae Cyngor y Gweithlu Addysg yn gallu datblygu templedi pwrpasol yn y Pasbort a sicrhau mai dim ond i staff mewn sefydliad penodol mae'r rhain ar gael, fel ei fod yn rhoi gallu i Benaeithiaid a Chymorthyddion Addysgu gynnal y cylch rheoli perfformiad gan ddefnyddio'r Pasbort.

Mae'n rhaid cydweithio ag athrawon a darparu teimlad o werth - perthnasedd a chyfeiriad tryloyw hyfforddiant i'r rôl.

Nid yw hi fyth yn hawdd canfod amser ychwanegol mewn ysgolion/lleoliadau. Er hynny, heb gyswilt digonol tu hwnt i'r ystafell ddosbarth, mae'n anodd i athrawon a Chymorthyddion Addysgu weithio mewn modd ategol.

Mae pa mor barod yw Cymorthyddion Addysgu yn ymwneud â'u hyfforddiant a datblygiad proffesiynol parhaus. Os defnyddir addysgeg benodol, fel asesiad ffurfiannol neu ddysgu cydweithredol, dylai Cymorthyddion Addysgu gael eu hyfforddi fel eu bod yn deall egwyddorion y dull yn llawn a'r technegau gofynnol i'w weithredu.

Dylid darparu hyfforddiant i Benaethiaid, uwch arweinwyr ac athrawon hefyd am sut i gynyddu'r defnydd o Gymorthyddion Addysgu yn yr ystafell ddosbarth.

Dull cyson ar draws pob rhanbarth - ymwybyddiaeth a chysondeb o ran cyfleoedd hyfforddiant (a gynigir gan Awdurdodau Lleol a'r consortia)

Er bod yr hyfforddiant y cyfeirir ato uchod yn cael ei gynnig ar draws Cymru, mae'r nifer sy'n manteisio arno ym mhob rhanbarth yn gymysg. Mae'r nifer uchaf yn rhanbarth Gogledd Cymru. Mae angen ymchwiliad pellach i ganfod beth yw'r rhesymau am hyn. Mae'n debyg nad oes dull cyson, hyd yn oed os oes cynnig cyson.

Fel a nodwyd uchod, mae angen rhagor o waith am sut i gyfathrebu'n effeithiol â Chymorthyddion Addysgu am gyfleoedd hyfforddiant.

3. Lleoliad

Prif bwrrpas cymorthyddion addysgu yw cefnogi datblygiad cyfannol ac academaidd disgylion. Mae yna dystiolaeth sylweddol fod cymorthyddion addysgu yn aml yn cael eu defnyddio'n amhriodol fel athrawon llanw –

'Ymchwil i leoli a defnyddio staff cymorth ysgolion cynradd yng Nghymru':

- Gofynnir bellach i lawer o'r staff cymorth (nad ydyn nhw'n CALU) wneud gwaith, megis addysgu dosbarth cyfan, sydd y tu allan i'w disgrifiad swydd a'r rheoliadau presennol' (paragraff 4.5)
- '*Canfu'r arolygon hefyd bod y rhan fwyaf o'r GCD (84%) yn dweud bod pobl wedi gofyn iddyn nhw gynnig cymorth heb fod yr athro'n bresennol'* (paragraff 3.16)

Adroddiad 'Unsung Heros' Coleg Prifysgol Llundain:

- '*During the Winter 2021 lockdown, almost half of TA/Cas (49%) covered staff absences, enabling schools to stay open to vulnerable and key worker children. Just over half (51%) managed a whole class or bubble on their own. Just over a quarter (26%) led larger classes.'*

‘Ymchwil i leoli a defnyddio staff cymorth ysgolion cynradd yng Nghymru’ – Dylem nhw ychwanegu gwerth i ddysgu a datblygiad disgylion a pheidio â chael eu defnyddio yn lle rôl yr athro’

Mae yna anghysondeb yn y ffordd y mae penaethiaid, timau arwain strategol ac athrawon yn defnyddio cymorthyddion addysgu, ac ymddengys bod lefel y ddealltwriaeth o brif bwrrpas rôl cymorthyddion addysgu a sut i’w defnyddio’n effeithlon hefyd yn amrywio’n sylweddol. Mae gwahaniaethau o ysgol i ysgol ac o awdurdod i awdurdod yn arwain at ansicrwydd cymorthyddion addysgu ynghylch eu rôl; o gymharu â rôl penaethiaid sy’n glir a chyson ar draws Cymru.

Dengys yr ymchwil ‘nad oes digon o arweiniad ar gael a all helpu athrawon a phenaethiaid i fwyafu effaith y staff cymorth ac nad yw canfyddiadau’r ymchwil a wnaed yn y maes hwn yn cael eu defnyddio yn gyffredinol.’ (paragraff 4.20) Mae’n rhaid pwysleisio na ddylid defnyddio cymorthyddion addysgu yn lle athrawon.

Dylai canllawiau i benaethiaid ac athrawon ar ddefnyddio cymorthyddion addysgu amlyu’r arfer orau / mwyaf effeithiol. Mae’r Grŵp Tasg a Gorffen yn gwerthfawrogi, os yn berthnasol, y caiff arweinwyr ysgolion gynnal asesiad llwyth gwaith i sicrhau eu bod yn gallu cynllunio eu dull i fynd i’r afael â materion yn ymwneud â chymorthyddion addysgu.

Mae gan Lywodraeth Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, awdurdodau lleol a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru rolau pwysig i’w chwarae wrth gytuno ar a mabwysiadu canllawiau ar leoli cymorthyddion addysgu yn effeithiol ac wrth gyfarwyddo ysgolion ar weithredu’r canllawiau hynny. Mae’r canllawiau a gynhyrchwyd gan y Sefydliad Gwaddol Addysgol yn fan cychwyn da ar gyfer y gwaith yma.

Arfaniadau / Adolygiadau Datblygu

Ar hyn o bryd nid oes dull cyson ar gyfer arfaniadau nac adolygiadau datblygu cymorthyddion addysgu. Gwelodd yr ‘Ymchwil i leoli a defnyddio staff cymorth ysgolion cynradd yng Nghymru’ nad oes ‘digon o arfarnu systematig a rheoli perfformiad staff cymorth yn digwydd yn yr ysgolion a fydd yn canolbwytio ar yr effaith y côn nhw ar gyrhaeddiad a lles y disgylion ac a fydd yn adnabod eu hanghenion datblygu proffesiynol’ (paragraff 4.19). Mae’n rhaid i arfaniadau cymorthyddion addysgu arwain at ddatblygiad proffesiynol gwella – mae hynny’n galluogi cymorthyddion addysgu i fod yn arbenigwyr. Mae yna gysylltiad amlwg rhwng y mater hwn a’r adran sy’n mynd i’r afael â ‘Mynediad i hyfforddiant a datblygiad proffesiynol’.

Defnyddio cymorthyddion addysgu yn gyson mewn perthynas â'r polisi presennol ar gyfer athrawon

Yn 2007 cyflwynodd y diwygiad addysg bolisi Cynllunio, Paratoi ac Asesu (CPA) a pholisi Cyflenwi Prin. Pwrpas cyfnodau CPA a Chyflenwi Prin oedd galluogi athrawon i godi safonau addysgu a dysgu drwy weithgarwch proffesiynol unigol neu ar y cyd a gwella cydbwysedd gwaith a bywyd athrawon.

Nid defnyddio amser di-gyswllt athrawon i oruchwyllo dosbarthiadau eraill yw pwrpas Cyflenwi Prin. Pwrpas CPA oedd rhoi cyfle i athrawon gael amser heb ddisgyblion i gynllunio, paratoi ac asesu cynnydd disgyblion. Mae'r polisi Cyflenwi Prin a CPA yn bodoli o hyd ond dros amser, oherwydd cyfyngiadau amrywiol, mae trefniadau goruchwyllo dosbarth yr athro wedi mynd yn fwy anghyson, yn enwedig mewn ysgolion cynradd. Yn wythnosol ac yn rheolaidd, heb gydymffurfio â'r polisi Cyflenwi Prin, mae cymorthydion addysgu nad ydynt yn gymorthydion addysgu lefel uwch (lefel 4) wedi'u defnyddio i oruchwyllo dosbarthiadau heb fod athro yn bresennol. Er nad yw'r sawl sy'n goruchwyllo yn cynllunio'r wers, mae disgwl i'r unigolyn hwnnw 'addysgu' ac, yn aml iawn mewn ysgolion cynradd, i farcio llyfrau'r disgyblion. Fodd bynnag, er mwyn addysgu mewn lleoliad a gynhelir yng Nghymru mae'n rhaid i unigolion fod â Statws Athro Cymwysedig (SAC). Mae'r gofynion sydd angen eu bodloni er mwyn cael eich cydnabod yn athro cymwysedig wedi'u nodi yn Rheoliadau Cymwysterau Athrawon (Cymru) 2012. Felly nid yw'r hyn sy'n digwydd mewn gwirionedd yn cydymffurfio â'r rheoliadau.

Mae cyfyngiadau cyllidebol mewn ysgolion yn aml iawn yn arwain at ddefnyddio cymorthydion addysgu i gyflenwi cyfnodau hir o absenoldebau athrawon. Gwelodd y Grŵp Tasg a Gorffen fod cymorthydion addysgu yn y sefyllfa hon yn aml yn croesawu'r cyfle i ddatblygu'n broffesiynol. Cadarnhawyd hefyd, bron ymhob achos, bod cyfnodau CPA yr athro hefyd yn cael eu rhoi i'r cymorthydion addysgu sy'n cyflenwi. Yn erbyn egwyddorion y polisi, yn y sefyllfa oedd cyffredin hyn, mae cymorthydion addysgu yn perfformio rôl athro – cynllunio, paratoi ac asesu gwaith disgyblion, ond ni ddylent fod yn ymgymryd â dyletswyddau athrawon. Mae cymorthydion addysgu yn honni y dylen nhw, os ydynt yn ymgymryd â dyletswyddau athrawon, dderbyn cyflog a thâl yn unol â hynny. Fodd bynnag, mae hyn yn groes i Reoliadau Cyngor y Gweithlu Addysg (Prif Swyddogaethau) (Cymru) 2015 (Rhan 3).

Dylai absenoldebau hirdymor neu gynlluniedig athrawon gael eu cyflenwi gan unigolion sydd â Statws Athro Cymwysedig, drwy ddefnyddio athro llanw; os bydd yn rhaid i gymhorthyyd addysgu ymgymryd â gwaith ar lefel sy'n uwch na'u contract, dylid addasu'r cyflog i raddfa sy'n briodol ar gyfer lefel y cyfrifoldeb hwnnw.

Mae proffiliau rôl enghreifftiol yr NJC ar gyfer cymorthydion addysgu lefel 4 a 5 yn cynnwys dyletswyddau allweddol:

1. *Cynllunio, paratoi a darparu gweithgareddau dysgu penodol i unigolion, grwpiau bach a/neu ddosbarthiadau, gan addasu'r gweithgareddau yn ôl yr angen dan oruchwyliaeth a chyfarwyddyd athro.*
2. *Asesu, cofnodi ac adrodd ar ddatblygiad, cynnydd a chyrhaeddiad.*

Mae Rhan 3A adran 18A Rheoliadau Cyngor y Gweithlu Addysg (Prif Swyddogaethau) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi: 'Mae gweithiwr cymorth dysgu mewn ysgol yn berson sy'n darparu'r gwasanaethau a bennir yn rheoliad 17 ("y gwasanaethau neu sy'n cefnogi'r ddarpariaeth o'r gwasanaethau gan athro neu

athrawes ysgol' ac yn egluro na chaniateir i weithiwr cymorth dysgu mewn ysgol ddarparu'r gwasanaethau uchod oni bai eu bod yn bodloni'r **holl** ofynion canlynol:

- Wedi cofrestru â Chyngor y Gweithlu Addysg dan y categori gweithiwr cymorth dysgu mewn ysgol
- Eu bod yn darparu'r gwasanaethau uchod gyda rhyngweithiad uniongyrchol gyda dysgwyr i gynorthwyo neu gefnogi gwaith athrawon ysgol neu athrawon enwebedig yn yr ysgol
- Eu bod yn darparu'r gwasanaethau dan gyfarwyddyd a goruchwyliaeth athrawon ysgol o'r fath neu athrawon enwebedig yn unol â'r trefniadau a wnaethpwyd gan bennaeth yr ysgol
- Bod y pennaeith yn fodlon bod ganddynt y sgiliau, yr arbenigedd a'r profiad i ddarparu'r gwasanaethau

Mae'r Grŵp Tasg a Gorffen yn bryderus ynghylch achosion o ddefnyddio cymorthyddion addysgu i wneud gwaith penodol heb gyfarwyddyd na goruchwyliaeth athro, a phan nad ydynt wedi'u cyflogi ar lefel sy'n cydnabod bod ganddynt y sgiliau, yr arbenigedd a'r profiad i ddarparu'r gwasanaeth.

Gall fod yn briodol i gymorthyddion addysgu lefel 4/5 gyflenwi ar gyfer athrawon drwy arwain dosbarthiadau ar sail tymor byr a thrwy drefniant ymlaen llaw, ond nid yw hyn yn drefniant addas ar gyfer cyfnodau hir.

Ers y gostyngiad yn nifer yr asiantaethau allanol arbenigol sy'n gweithio mewn ysgolion, mae cymorthyddion addysgu wedi dod yn fwy cyfrifol am ymyriadau uniongyrchol. Cyflogir cymorthyddion addysgu i ymgymryd â rolau sydd wedi esblygu i gynnwys cymorth bugeiliol, rheoli ymddygiad, cefnogi disgyblion gydag anghenion dysgu ychwanegol, sesiynau un-i-un a gwaith grŵp mewn darpariaethau prif ffrwd ac arbenigol. Gall hyn fod yn amlwg iawn mewn meysydd fel iaith a lleferydd a chefnogi ymddygiad – anhwylder ar y sbectwm awtistig. Ychydig iawn o wybodaeth sydd gan athrawon am y meysydd yma. Weithiau mae cymorthyddion addysgu yn derbyn rolau arweiniol a chyfrifoldebau yn y meysydd hyn, yn enwedig os ydynt wedi derbyn hyfforddiant. Er bod cymorthyddion addysgu yn croesawu hyn fel rhan o'u datblygiad proffesiynol, mae hyn y tu hwnt i gyfrifoldeb cymhorthyyd addysgu nad yw wedi'i dalu ar y raddfa briodol (e.e. cymhorthyyd addysgu lefel uwch) sy'n amodi cyfrifoldeb i gynllunio, paratoi ac asesu. Yn ogystal, mewn llawer o achosion, byddai athrawon sy'n ymgymryd â rolau o'r fath yn derbyn taliad ychwanegol/CAD.

Dylid defnyddio cymorthyddion addysgu yn unol â'u statws cyflogi

Mae'n amlwg bod cymorthyddion addysgu yn aml iawn yn cael eu cyflogi ar lefel sy'n wahanol i'w rolau ymddangosiadol; mae'n bwysig sicrhau eu bod yn cael eu cyflogi ar y lefel gywir. Dylai awdurdodau lleol helpu ysgolion i nodi'r lefel briodol sydd ei hangen ar gyfer rôl a phenodi staff yn unol â hynny. Hefyd, o ran yr uchod, mae'n bosibl bod yr amryw o 'linellau talu' wrth ddyfarnu lefelau swyddi/rolau yn cyfrannu

at yr adroddiadau o ddefnyddio cymorthydion addysgu yn anghyson rhwng awdurdodau lleol.

Mae ysgolion yn gynyddol rhagweithiol wrth ddarparu hyfforddiant a chyfleoedd i arweinwyr a staff addysgu; gall hyn yn aml arwain at ofynnol i TAs oruchwylio dosbarthiadau heb athro arall yn bresennol. Mae'n ofynnol hefyd i TAs wneud rolau o gyfrifoldeb y tu hwnt i'w disgrifiadau swydd o ganlyniad i absenoldeb wedi'i gynllunio ymlaen llaw neu'n hir. Mae angen atgoffa Arweinwyr Ysgolion na ddylid gofyn i TAs weithio i rolau/cyfrifoldebau y tu allan i'w disgrifiad swydd.

Dyweddodd HLTA eu bod wedi mwynhau annibyniaeth cyflwyno gwersi gydag adnoddau wedi'u cynllunio o flaen llaw gan yr athro, ond ar adegau mae disgwyl i HLTA gynllunio ar gyfer y gwersi. Mae hyn y tu allan i'r swydd ddisgrifiad o'r HLTA.

Mae TAs heb rolau HLTA, yn aml yn cyflawni rôl HLTA gan eu bod wedi cymhwys, ond nid oes ganddynt swydd o fewn lleoliad yr ysgol bresennol. Dywedodd TAs eu bod yn hapus i gefnogi'r ysgol ac mae hefyd yn rhoi cyfleoedd iddyn nhw ddatblygu eu sgiliau eu hunain. Yn y sefyllfa hon, hoffai TAs gael tâl am weithio y tu hwnt i'w rôl sylweddol.

Dylai awdurdodau lleol fod â'r hyblygrwydd a'r gallu i adlewyrchu newidiadau tymor byr heb roi baich gweinyddol ychwanegol ar arweinwyr ysgolion.

ARGYMHELLION

Tymor byr:

Argymhellion mynediad i hyfforddiant:

- Gwella'r cyfathrebu i sicrhau bod cymorthydion addysgu yn cael gwybod gan benaethiaid ac uwch-arweinwyr am gyfleoedd hyfforddiant priodol sydd ar gael a'r mathau gwahanol o hyfforddiant sydd ar gael
- Arweinwyr ysgolion i barhau i annog eu staff i ddefnyddio'r Pasbort Dysgu Proffesiynol yn briodol i nodi eu datblygiad proffesiynol
- Darparu hyfforddiant cyson ac effeithiol i gymorthydion addysgu ar draws y consortia

Argymhellion lleoli:

- Diweddaru'r hyfforddiant i arweinwyr ysgolion, o ran defnyddio cymorthydion addysgu yn unol â chyfrifoldebau eu swyddi ac amlygu'r arfer orau / mwyaf effeithiol
- Cyflwyno Arfarniadau / Adolygiadau Datblygu cyson ar gyfer cymorthydion addysgu, gan arwain at wella datblygiad proffesiynol a lleoli'n fwy gwybodus

Tymor canolig

Argymhellion safoni:

- Teitlau swyddi a swydd-ddisgrifiadau/manylion am yr unigolyn cyson ar draws Cymru - dileu amwysedd o ran disgwyliadau pob swydd (cysylltiedig â Safonau Proffesiynol)
- Ail-werthuso swyddi yn seiliedig ar y swydd-ddisgrifiadau/manylion am yr unigolion diwygiedig hyn – gan ystyried y cwricwlwm newydd, diwygio ADY, dysgu cyfunol ac anghenion gwahanol yr ysgol

Argymhellion Cyflog:

- Edrych ar gyfleoedd i gael mwy o gysondeb ar gyfer graddfeydd cyflog cymorthydion addysgu ar draws Cymru; awdurdodau lleol ac aelodau o'r SPF i gydweithio i gyrraedd y nod hwn

Argymhellion mynediad i hyfforddiant:

- Cymorthydion Addysgu yn cael amser digonol gyda thâl ar gyfer hyfforddiant a dysgu proffesiynol.
- Sicrhau bod digon o adnoddau ar gael i ddarparu hyfforddiant parhaus i gymorthydion addysgu ac athrawon
- Ysgolion, consortia ac awdurdodau lleol i ddyrannu adnoddau yn deg i hyfforddiant cymorthydion addysgu ac athrawon
- Dull cyson ar draws pob rhanbarth – ymwybyddiaeth a chysondeb o ran cyfleoedd hyfforddiant (a gynigir gan awdurdodau lleol a'r consortia)

Argymhellion lleoli:

- Dylid defnyddio cymorthydion addysgu yn unol â'u statws cyflogi
- Hyblygrwydd

Y CAMAU NESAF

1. Mae angen trafodaeth bellach i wahaniaethu rhwng yr hyn sy'n briodol o ran goruchwyllo/cyfarwyddo cymorthydion addysgu
2. Cynnal / comisiynu gwaith i ddatblygu teitlau swyddi a swydd-ddisgrifiadau/manylion am yr unigolyn cyson
3. Adolygu nifer y cymorthydion addysgu sydd wedi datblygu i statws Cymhorthyyd Addysgu Lefel Uwch ac i gynnwys tystiolaeth o brofiadau, hyfforddiant a chyfleoedd i ddatblygu yn eu rolau

DEUNYDD CYFEIRIO

Cyngor y Gweithlu Addysg

Llywodraeth Cymru: Ymchwil i leoli a defnyddio staff cymorth ysgolion cynradd yng Nghymru

Llywodraeth Cymru: Ymchwil i'r cynllun Cynorthwywyr Addysgu Lefel Uwch

Adroddiad 'Unsung Heroes' Sefydliad Addysg Coleg Prifysgol Llundain

Arolygon Undeb Athrawon Cymru

P-06-1321 Diogelu canolfannau hamdden a phyllau nofio rhag gorfod cau yn ystod yr argyfwng ynni presennol

Y Pwyllgor Deisebau | 27 Chwefror 2023
Petitions Committee | 27 February 2023

Cyfeirnod: SR23/4917 7

Rhif y ddeiseb: P-06-1321

Teitl y ddeiseb: Diogelu canolfannau hamdden a phyllau nofio rhag gorfod cau yn ystod yr argyfwng ynni presennol

Geiriad y ddeiseb: Mae pyllau nofio a chanolfannau hamdden ledled y wlad dan fygythiad wrth i'r argyfwng ynni effeithio ar gymunedau ledled y genedl. Mae'r cyfleusterau hyn yn darparu gwasanaeth hanfodol i bobl Cymru ac maent yn hanfodol i lesiant y wlad.

Rydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn galw ar y Senedd a Llywodraeth Cymru i gydnabod pa mor fregus yw sefyllfa pyllau nofio drwy ddarparu pecyn o gymorth ariannol wedi'i neilltuo y tu hwnt i'r Setliad Terfynol ar gyfer Llywodraeth Leol i sicrhau bod pyllau nofio'n gallu aros ar agor.

Rhagor o fanylion

Mae 40 y cant o ardaloedd cyngor mewn perygl o golli eu canolfan(nau) hamdden neu o weld llai o wasanaethau yn eu canolfan(nau) hamdden cyn 31 Mawrth 2023.

Mae tri chwarter (74 y cant) o ardaloedd cyngor wedi'u nodi'n 'anniogel', sy'n golygu bod perygl y bydd canolfannau hamdden yn cau a/heu yn cynnig llai o wasanaethau cyn 31 Mawrth 2024. (data gan UK Active: <https://www.ukactive.com/news/forty-per-cent-of-council-areas-at-risk-of-leisure-centre-and-swimming-pool-closures-and-restrictions-before-april-without-immediate-support/>)

Mae 61 y cant o blant yn ysgolion cynradd Cymru am gael mwy o gyfleoedd i nofio (Arolwg gan Chwaraeon Cymru o chwaraeon mewn ysgolion yn 2022)

Dim ond 42 y cant o blant ym mlynnyddoedd 3-6 yng Nghymru sy'n gallu nofio 25m heb gymorth (Ffynhonnell: Archwiliad o ddarparwyr gan Nofio Cymru, 2022)

Mae Cyngor Powys yn bwriadu defnyddio arian wrth gefn i gadw pyllau ar agor (<https://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-64010393>)

Mae 80 y cant o aelodau Community Leisure UK mewn sefyllfa fregus yn ariannol (<https://communityleisureuk.org/news/sos-plea-to-chancellor/>)

Mae 234,000 o oedolion yng Nghymru am gael mwy o gyfleoedd i nofio (Arolwg Cenedlaethol Cymru 2021).

1. Y cefndir

Ym mis Medi 2022 cyhoeddodd Llywodraeth y DU gynllun a oedd yn cynnig cymorth gyda biliau ynni i fusnesau a defnyddwyr ynni annomestig eraill (gan gynnwys elusennau a sefydliadau sector cyhoeddus fel ysgolion). Roedd hyn yn dilyn cynllun ar gyfer cartrefi yn y DU a gyhoeddwyd yn gynharach yn y mis.

Ar ôl y cynllun 6 mis cychwynnol hwn, dywedodd y Llywodraeth y byddai'n darparu cymorth penodol parhaus i ddiwydiannau bregus. Cynhaliwyd adolygiad dri mis ar ôl i'r cynllun ddechrau, i ystyried ble y dylid canolbwytio arno yn hyn o beth.

Mae cynllun wedi'i gwtgoi, a gyhoeddwyd ym mis Ionawr 2023, ac y disgwylir iddo ddechrau ym mis Ebrill, wedi arwain at bryderon bod cau canolfannau hamdden ar raddfa eang wedi'i ohirio, ond nid ei osgoi. O fis Ebrill 2023, bydd llai o gymorth ar gael, er bod rhai sectorau, gan gynnwys amgueddfeydd llyfrgelloedd a safleoedd hanesyddol, yn cael cymorth ychwanegol.

Dyweddodd UK Active, sy'n cynrychioli campfeydd a chanolfannau hamdden, y bydd yn achosi rhagor o gyfyngiadau ar wasanaethau cau lleoliadau, a cholli swyddi.

2. Camau gweithredu Senedd Cymru ac ymateb Llywodraeth Cymru

2.1. “Byddai’n drasiedi pe baem yn colli’r pyllau nofio lle rydym yn dysgu ein plant i nofio ac yn cynnig ymarfer corff hygrych i’r rhai sydd ei angen.”

Ym mis Tachwedd 2022 cyhoeddodd y Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol adroddiad ar effaith costau cynyddol ar ddiwylliant a chwaraeon.

Yn ystod yr ymchwiliad, dywedodd Andrew Howard o Gymdeithas Chwaraeon Cymru wrth y Pwyllgor fod gweithredwyr pyllau nofio, sy’n wynebu cynnydd mewn galw ar ôl i’r pandemig darfu ar wersi nofio, yn gostwng tymheredd y dŵr er mwyn arbed arian. Ychwanegodd fod un o’i aelodau yn amau a fyddai pyllau nofio yn dal i fodoli yn ei ardal yn y 12 mis nesaf.

Disgrifiodd hefyd y sefyllfa arbennig o anodd sy’n wynebu pyllau nofio, sydd â biliau ynni uchel, ac sydd wedi wynebu problemau eraill, fel costau cynyddol cemegau glanhau.

Unwaith y byddant wedi cau, mae costau ailagor cyfleusterau hamdden yn helael. Eglurodd Cymdeithas Chwaraeon Cymru fod angen buddsoddiad sylweddol i ailgychwyn pympiau, gwresogyddion a phrofion halogiad, ac felly dywedodd, os bydd costau cynyddol yn arwain at gau lleoliadau hamdden cyhoeddus a phreifat, rydym yn rhagweld ei bod yn annhebygol y byddant yn ailagor.

Dyweddodd Cadeirydd y Pwyllgor y “Byddai’n drasiedi pe baem yn colli’r pyllau nofio lle rydym yn dysgu ein plant i nofio ac yn cynnig ymarfer corff hygrych i’r rhai sydd ei angen.”

2.2. Galw am gyllid ychwanegol wedi’i dargedu ar gyfer cyrff sydd â “dyfodol cynaliadwy y tu hwnt i’r argyfwng presennol”.

Dyweddodd Cyngor y Celfyddydau wrth y Pwyllgor Diwylliant: “Mae'r argyfwng sy'n wynebu'r sector erbyn hyn yr un mor fawr ag unrhyw beth a welsom yn y ddwy flynedd diwethaf”. Galwodd am fuddsoddiad ychwanegol gan Lywodraeth Cymru

i sefydlu cronfa gwerth £5-10 miliwn, ar gyfer y celfyddydau yn unig, “a fydd yn helpu i sefydlogi cwmnïau mewn cyfnod tyngedfennol”.

Cytunodd y Pwyllgor, ac argymhellodd y dylai Llywodraeth Cymru “roi cyllid ychwanegol wedi’i dargedu i’r sectorau chwaraeon a diwylliant i helpu lleoliadau a sefydliadau sy’n wynebu’r posibilrwydd o orfod cau ond sydd â dyfodol cynaliadwy y tu hwnt i’r argyfwng uniongyrchol.” Fel arall, roedd yn teimlo y byddai’r £140 miliwn a fuddsoddwyd gan Lywodraeth Cymru i gadw’r sectorau hyn i fynd yn ystod y pandemig yn cael ei wastraffu.

Derbyniodd Llywodraeth Cymru yr argymhelliaid hwn. Yn ei hymateb tynnodd sylw at £3.75 miliwn ychwanegol ar gyfer diwylliant a chwaraeon yn ystod blwyddyn ariannol 2022-23 i helpu gydag “effeithiau aruthrol chwyddiant ar gostau cyfleustodau a chostau byw cyrff hyd braich a sefydliadau yn y sector lleol”. Nid yw’r cyllid ychwanegol hwn wedi arwain at gyllid wedi’i dargedu i helpu sefydliadau i oroesi’r cyfnod o gostau uwch, fel y galwodd Cyngor y Celfyddydau a’r Pwyllgor amdano.

Mae cyllideb ddrafft 2023-24 yn cynnwys rhagor o gyllid refeniw o rhwng 3 a 7 y cant ar gyfer cyrff diwylliant a chwaraeon a ariennir gan Lywodraeth Cymru (yr Ardd Fotaneg Genedlaethol yw’r unig gorff i weld ei gyllid yn cael ei dorri). Mae’n ymddangos y bydd chwyddiant, sy’n 10.5 y cant ar hyn o bryd, yn erydu’r enillion cymedrol hyn.

Dyweddodd y Dirprwy Weinidog Celfyddydau a Chwaraeon nad yw cyllid ychwanegol yn ymarferol, ac y bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i bwysio ar Lywodraeth y DU i wneud popeth o fewn ei gallu i geisio sicrhau bod y sefydliadau hyn yn cael eu cefnogi’n effeithiol. Roedd hi eisoes wedi gwrthod galwad y Pwyllgor i drafod pecyn ariannu diwylliant a chwaraeon brys ar gyfer y DU gyfan gyda Llywodraeth y DU, gan ddweud mai “mater i Lywodraeth y DU yw hwn”.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw’r papurau briffio hyn yn cael eu diweddu o reidrwydd na’u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ein cyf/Our ref DB/00024/23

Jack Sargeant AS

Cadeirydd – Y Pwyllgor Deisebau

Senedd Cymru

Bae Caerdydd

Caerdydd

CF99 1SN

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

31 Ionawr 2023

Annwyl Jac,

Diolch i chi am eich gohebiaeth dyddiedig 11 Ionawr yn gofyn fy marn am ddeiseb P-06-1321, sy'n galw ar y Senedd a Llywodraeth Cymru i ddiogelu canolfannau hamdden a phyllau nofio rhag cael eu cau yn ystod yr argyfwng ynni sydd ohoni.

Yn gyntaf, rwy'n hynod ymwybodol o'r pwysau y mae'r argyfwng ynni a'r argyfwng costau byw presennol yn ei roi ar y sector chwaraeon a hamdden, yn enwedig ar byllau nofio a chanolfannau hamdden. Mae'n fater sy'n peri cryn bryder imi.

Fodd bynnag, o ran ymateb i'r argyfyngau hynny, nid yn nwyo Llywodraeth Cymru y mae'r prif ysgogiadau polisi, ond yn hytrach yn nwyo Llywodraeth y DU. Gwneuthum gyfarfod â Nofio Cymru a Chymdeithas Chwaraeon Cymru ar 18 Ionawr i drafod y pryderon hynny, yn enwedig y materion sy'n gysylltiedig â'r Cynllun Disgownt newydd o dan Fil Ynni Llywodraeth y DU. Roedd y ddua gorff yn cydnabod ein safbwyt a'r cyfyngiadau sy'n ein hwynebu ni yn Llywodraeth Cymru ond roedden nhw'n ddiolchgar am ein cefnogaeth wrth awl am gategoreiddio pyllau'n ddefnyddwyr ynni 'dwys'.

Gyda'n gilydd, rydym yn gobeithio y bydd yr ymchwydd o gefnogaeth oddi wrth y sector chwaraeon a hamdden, ac oddi wrth wleidyddion yng Nghymru a ledled y DU, yn darbwyllo Llywodraeth y DU i ailystyried ei safbwyt, o ystyried pwysigrwydd y cyfleusterau hyn i iechyd a lles pobl. O'r herwydd, nid yw Llywodraeth Cymru yn ystyried darparu cyllid wedi'i glustnodi o'r math hwn i'r awdurdodau lleol.

Mae'r setliad terfynol ar gyfer Llywodraeth leol, y cyfeirir ato yn nhestun y ddeiseb, wedi helpu'r sefyllfa drwy alluogi rhai o'r awdurdodau lleol i atal dros dro y cynlluniau sydd ganddynt i gau rhai o'u cyfleusterau. Wedi dweud hynny, mae'n destun pryder nad yw canolfannau hamdden a phyllau nofio wedi gwneud hynny, ac fel y mae pethau ar hyn o bryd, ni fyddant yn cael eu diogelu i'r un graddau rhag prisiau ynni uchel.

Rydym yn rhoi cymorth i'r sector hefyd drwy ddarparu benthyciadau i'r awdurdodau lleol drwy Wasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Dawn.Bowden@llyw.cymru
Correspondence.Dawn.Bowden@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 49

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and responding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Gobeithio bod yr wybodaeth hon o ddefnydd ichi.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Dawn Bowden".

Dawn Bowden AS/MS

Dirprwy Weinidog y Celfyddydau a Chwaraeon, a'r Prif Chwip
Deputy Minister for Arts and Sport, and Chief Whip

SWIM WALES
NOFIO CYMRU
125 YEARS

SWIM WALES

Wales National Pool
International Sports Village
Swansea
SA2 8QG

T 01782 513 636

17/02/2023

Dear Petitions Committee Members,

I am writing in response to the correspondence you shared from the Deputy Minister for Arts and Sport, and Chief Whip Dawn Bowden MS, referencing Petition P-06-1321, which I, on behalf of Swim Wales, launched to call upon the Senedd and Welsh Government to protect leisure centres and swimming pools from closure during the current energy crisis.

I would like to begin by thanking the Minister and her team for taking such a proactive approach to the issue at hand, which has clearly demonstrated the Welsh Government's steadfast commitment to protect the health and wellbeing of the nation by keeping the pools and leisure centres at the heart of our communities open.

As outlined by the Minister in her correspondence to the Chair of the Petitions Committee, we met last month to discuss these issues. As a result of this meeting, both Swim Wales and the Welsh Sports Association gained insight and understanding of the financial constraints currently affecting the Welsh Government as they draft their Budget for 2023-24, titled 'A Budget in Hard Times'.

Whilst we were disappointed that the Welsh Government has no plans to provide ring-fenced funding to save facilities under threat during the current energy crisis, we recognise that it is the UK Government who operate the main policy levers to support the sector. We appreciate the Welsh Government's support in calling on the key decision makers in Westminster to include swimming pools and leisure centres as 'intensive' energy users in the Energy Bill Discount scheme.

The attached document, along with the time taken by the Minister, more than adequately addressed the issues raised in the petition text. Since receiving the information from Dawn Bowden MS, we have pivoted our campaign message to implore the UK Government to recognise leisure centres as vulnerable, and to include them in the Energy Bill Discount scheme alongside facilities such as libraries and pubs.

To conclude, we are grateful for the Welsh Government's support in lobbying the UK Government on the issue. Alongside our partners, we will continue to gather insight and data that will showcase the stark situation facing pools in Wales, and the huge impact it will have on the health and safety of the nation.

Yours sincerely,

James Candy

Tudalen y pecyn 51

SWIM WALES
NOFIO CYMRU
125 YEARS

Communications Manager, Swim Wales

SWIM WALES

Wales National Pool
International Sports Village
Swansea
SA2 8QG

T 01782 513 636

Tudalen y pecyn 52

Registered address: Wales National Pool Swansea, International Sports Village, Swansea, SA2 8QG. Registered in England & Wales No. 4692354.

P-06-1212 Cyfraith Mark Allen – rydym ni am weld gorsafoedd cortyn taflu o amgylch pob safle dŵr agored yng Nghymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Leeanne Elizabeth Bartley, ar ôl casglu cyfanswm o 11,027 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Fe foddodd Mark Allen, oedd yn 18 oed, ar ôl neidio i mewn i gronfa rewllyd ar ddiwrnod poeth ym mis Mehefin 2018. Ym mis Mai 2019, fe fuom yn gwyllo 3 cortyn taflu'n cael eu gosod wrth y fan lle buodd farw. Gellid bod wedi achub Mark pe byddent yno'n barod.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Rydym ni, teulu a ffrindiau Mark, o'r farn y dylai fod yn gyfraith gwlad i osod cortynnau taflu fel y rheini a osodwyd lle bu farw Mark, mewn lleoedd dynodedig o amgylch pob crongfa ddŵr, llyn, camlas ac ati. Wrth siarad â phobl sy'n gweithio ym maes diogelwch dŵr, e.e. gwasanaethau Tân ac ati, mae cortynnau o'r fath wedi achub llawer o fywydau. Rydym ni eisiau achub bywydau ac arbed pobl rhag gorfod dioddef y torcalon a'r trasiedi o golli rhywun y maen nhw'n garu yn boddi.

Helpwch ni i wneud gwahaniaeth cadarnhaol er cof am Mark.

Diolch i chi, teulu a ffrindiau Mark

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Clwyd
- Gogledd Cymru

Eitem 4.2

P-06-1213 Dylid gwahardd defnydd hamdden o Seadoo/sgïo jet yng Nghymru. Ac eithrio mewn ardaloedd dynodedig a reolir yn llym

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Richard Jenkins, ar ôl casglu cyfanswm o 1,432 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Mae ein bywyd gwylt a'u cynefinoedd eisoes o dan ymosodiad milain gan wareiddiad graddol, ymelwa ar adnoddau, llygredd a newid hinsawdd. Mae caniatáu defnydd heb ei reoli o'r cerbydau hamdden swnllyd, peryglus a llygrol hyn – gan ychwanegu at y difrod hwnnw – yn anghyfrifol! Dydyn nhw ddim yn cynnig unrhyw wasanaeth arall i ddynol ryw heblaw cyffro am ennyd. Mae hyn yn wastraffus yn ogystal ag anghyfrifol.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Mae yna achosion o aflonyddwch, ymddygiad ymosodol a niwed bob dydd i ddefnyddwyr eraill y môr a bywyd gwylt, gydag ambell achos yn cael ei gofnodi ac eraill ddim. Mae yna lawer o achosion o niwed corfforol a hyd yn oed marwolaeth i anifeiliaid a bodau dynol. Prin bod y defnydd hamdden o'r cerbydau pŵer uchel peryglus hyn yn cael ei reoli o gwbl. Rhaid eu gwahardd o bob maes, ac eithrio meysydd posibl bach a phenodol, sydd wedi'u neilltu i'r bobl hunanol hynny niweidio'u hunain yn unig. Gallai hynny fod yn rhy anodd. Os mai dyna'r achos, dylid eu gwahardd yn gyfan gwbl yng Nghymru.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Pen-y-bont ar Ogwr
- Gorllewin De Cymru

P-06-1213 Ban leisure use of Seadoo/jet ski in Cymru. Except in strictly controlled designated areas, Correspondence – Petitioner to Committee, 10.02.23

Dear Petitions Chair & committee,

Many thanks for giving me the opportunity to comment on <https://www.gov.uk/government/news/reckless-jet-skiers-to-face-prison-and-unlimited-fines-thanks-to-law-change>

I'm encouraged by the movement towards legislation that will control reckless use of Jet Skis. However, I would hope & expect that the provisions in Cymru will not be constrained if the U.K. provision is faulty or ineffective.

For instance, compulsory identification of all Jet skis is not mentioned. It seems that without legislation in this area, it will be very difficult to identify miscreants.

Also, the proposals only seem to focus on jet skis offering a risk or danger to people. In Cymru, there should be far more consideration of protection for our wildlife, particularly interfering with seabirds etc.

JetSkis should also be required to perform below a certain noise level as noise pollution is now recognised as a serious problem for all sea life, particularly mammals. Many technical developments are available to reduce the extreme noise pollution, emitted by the vehicles and legislation should ensure that users/owners of JetSkis commission such advances.

The legislation doesn't seem to differentiate between 'user' & 'owner' when liability for misuse is enforced. Surely this legislation should be enforced against both, when appropriate and I believe that both would be liable in most instances. Both using & owning should carry distinct and enforceable rules & penalties.

I am still concerned that whilst proposals to restrict the 'anything goes' paradigm that currently exists for Jet skis in Cymru, are to be very much welcomed, unless the legislation is policed properly, it will be of little advantage to wildlife & the safety of the public.

I believe this is a devolved issue & as such the Senedd should introduce its own legislation to ensure U.K. government cannot overrule our provisions.

Again, many thanks for this opportunity to address the Petitions Committee.

Diolch a chofion,

Richard Jenkins MSc.Dip.M

Eitem 4.3

P-06-1287 Rhaid ymchwilio i benderfyniad Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro i gau'r feddygfa yng ngogledd Penarth a symud cleifion i feddygon teulu sydd ymhell i ffwrdd

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Max Scott-Cook, ar ôl casglu 266 o lofnodion ar-lein ac 82 ar bapur, sef cyfanswm o 348 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym am ddwyn i gyfrif swyddogion y Bwrdd Iechyd a gwleidyddion sydd wedi cynllwynio i gau'r feddygfa ar Heol Albert (yng ngogledd Penarth) a symud cleifion i feddygfeydd Sili a Dinas Powys, yn ogystal â gorlwytho meddygfa Stanwell (Penarth Healthcare) yn ddifrifol. Credwn fod yr Aelod o'r Senedd Lleol Vaughan Gething yn gwybod am y cynllun a gallai fod wedi tynnu sylw'r Gweinidogion a'r comisiynwyr perthnasol ar gyfer Pobl Hŷn, Plant a Chenedlaethau'r Dyfodol at y pryderon i gynnal yr egwyddor o wasanaethau gofal iechyd yn agos i'r cartref. Mae'r system wedi ein siomi.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Ar ôl cael rhybudd rai blynnyddoedd yn ôl fod prydles y feddygfa ar fin dod i ben, gwrthododd Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro brynu'r adeilad ar Heol Albert. Cafodd cynllun y Bwrdd i ddarparu adeilad amgen newydd yn ardal Cogan, sydd ymhell i ffwrdd, ei wrthod yn gyhoeddus. Nid oedd y cynllun hwn yn bodloni'r egwyddor o ddarparu gwasanaethau iechyd yn agos i gartref.

Roedd cynlluniau olynol a luniwyd gan y Bwrdd Iechyd ar gyfer creu hwb llesiant yn ardal Cogan yn diystyr hygyrchedd gwael y safle. Roedd y dewis a wnaed o ran safle yn gwahaniaethu yn erbyn yr henoed a phobl â chyfyngiadau symudedd. Gwrthododd y Bwrdd helpu'r feddygfa ar Heol Albert i barhau i weithredu. Yn hytrach, cynigiodd gyllid i feddygfeydd yn Sili, Penarth a Dinas Powys, er mwyn iddynt allu ehangu a chymryd cyfrifoldeb dros y 7,000 o gleifion dan sylw. Ni wnaeth y Bwrdd Iechyd Prifysgol ymgynghori ar y cynllun hwn. Mae ansawdd y gofal a ddarperir ym meddygfa Stanwell (Penarth Healthcare) wedi gwaethyg ers i'r feddygfa gael ei gorlwytho gan gleifion. Credwn mai dim ond 7 meddyg teulu sydd ar gyfer

17,000 o gleifion. Penderfyniad y Bwrdd lechyd i fynd ar drywydd eiddo (adeilad) newydd yn y lleoliad anghywir sydd ar fai.

Mae modd i'r Bwrdd gydnabod ei gamgymeriad o hyd, a phrynu Meddygfa Albert oddi wrth y datblygwr eiddo.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- De Caerdydd a Phenarth
- Canol De Cymru

P-06-1287 Investigate C&V UHB's refusal to keep north Penarth's surgery, allocating patients to distant GPs, Correspondence – Petitioner to Committee, 06.02.22

Deiseb / petition P-06-1287

UHB defaulting on candour

We find the story given in the UHB letter is at variance with the documents disclosed under FoI last August and the report on them we submitted to the Nov. Petition Committee hearing as comments on the Welsh Minister's letter (*PetCttee Response2ElunedMorgan FINAL 01Nov'22*). The UHB's response apparently disregards those documents, which shows disrespect to Committee. Their letter is inconsistent with the FoI documents, particularly over the surgery owners notifying the UHB in August 2021, and saying that the UHB had contracted to pay £31 000 per year rent/mortgage. It shows that Dr Leppik asked the UHB to extend the contract. Their apparent refusal forced her to hand in her own contract with the UHB.

As well as the UHB contracting £31 000/yr to the surgery owners, documents show the UHB had promised or arranged with Dr Leppik to support the GP practice at Albert Road surgery pending its move to the Cogan Hub. Dr Leppik asked the UHB to extend that contract in October, but they apparently refused, though the owners left this open in their August letter. Their delay and then refusal left her with no option but to hand in her own contract with the UHB. The UHB's Primary Care Team put the blame on Dr Leppik for suddenly ending the GP contract as the CHC meeting report shows. The UHB letter likewise contradicts the evidence of our FoI documents. The UHB's refusal to disclose documentation from the PCT's files is of a piece with maintaining the PCT's false story, rather than independently checking it.

Details of the FoI Disclosure and non-disclosure

The UHB delayed responding to our FoI request on May, claimed unclear wording, but did answer on 22 Aug 2022. We reported on the disclosures to the Petitions Cttee. They omitted many documents, in particular from the Primary Care Team and their involvement of the East Vale Primary Care Cluster. We asked for a review of non-disclosure. The UHB acknowledged it on 7 Nov. but have run far over time without sending further documents (see https://www.whatdotheyknow.com/request/closure_of_albert_road_surgery_a)

The Documents disclosed in Aug. show Dr Leppick declined to move to the Cogan Hub in Oct.2018 but agreed a year later with the UHB agreeing to meet the rent/mortgage of £31 000/yr in the interim till the Hub was ready (given as end 2021, Sept.2019 meeting with the Owners). The UHB claimed to the Surgery owners in 2021 that the Cogan proposal was 'in progress'. The owners wrote to the UHB on 26 August 2021 that they would sell the Surgery if the 2019 arrangement was not to be extended. The UHB did not inform Dr Leppik; she received a notice-to-quit on 1st October and immediately contacted the UHB, believing they had an obligation to continue the £31 000/yr.

The UHB say they were caught by surprise by a notification of 27 Sept.2021 The CHC meeting record reports the PCT's LD saying

the sale of the s which did come as a surprise to everyone, and that was to Dr Leppik, that was also to us in the Health Board

yet the UHB's FoI disclosures supplied no record of the Sept notice, nor of contacting Dr Leppik immediately. LD does not explain

- a) why the UHB did nothing when receiving the owners' 26 August email/letter
- b) why the PCT did not inform the CHC till 3 Nov. and did not meet them till 13 Nov.

There was a hint of self blame by the UHB in

Had the UHB better prepared and remained in regular contact with the landlord/Practice, the landlord may not have decided to sell the land. The UHB could have also anticipated ... the landlord selling and should have considered this as a risk to have planned for.

How hollow this reads when The UHB had set the limit of end 2021 in the £31 000/yr Contract and they had failed to act after receiving the 26 Aug. owners' letter.

The UHB had an understanding with Dr Leppik and may have had a formal contract with her as well as with the owners. They pretended they were ready to help with alternative premises, being offered the West House Annex (PTC) and having space in their own vacated offices in adjacent Avon House. Social media reports say they flatly refused to pay for adaptations. The UHB has failed to disclose any documents on the negotiations with Dr Leppik, but they left her with barely 4 weeks to decide and in effect no choice but hand back her GP contract. She notified the UHB by end October.

The news leaked out, so the PCT rushed out their first letter to patients dated 4 Nov. They claimed
....our focus services closer to home...

The Vale Council issued a statement 19 Nov. saying they and the UHB were committed to explore options, but did nothing. The PCT had decided on 4 Nov. with no consultation to distribute patients to other surgeries, despite existing lack of capacity and overloads.

The *Primary Care Plan for Wales* specifies the Cluster has prime role in deciding, with the UHB helping a vulnerable Practice. What happened was the opposite, the UHB forcing closure and telling the Practices in the cluster to take on the patients.

The behaviour of the UHB/PCT is less than candid; they imply blame on Dr Leppik for the sudden closure and talk of her as contractor and independent business. At the CHC meeting, the PCT's head Lisa Dunsford said condescendingly (and dishonestly)

... GP's are independent individuals, so as part of the contract, they are responsible for providing the building so Maxwell, this isn't anything WG would be able to do,

The *Primary Care Plan for Wales* on the contrary established a partnership relationship which the UHB was to facilitate. The primary care Cluster is to lead on decisions, yet the UHB took the decisions over their heads. (Details on the Primary Care Plan are in the SAS Annex below).

They claim they had meetings with Vaughan Gething MS; only one meeting is known (19 Nov.2021) and they have failed to disclose notes of that as we requested. The local East Vale Cluster has hardly operated (the Cluster lead GP blames the UHB) which explains why the UHB did not supply minutes of Cluster meetings to our FoI request. .

We corresponded with Charles (Jan) as chair. He wrote that they'd followed procedures, mentioning the Cluster and stated they'd reviewed other sites but "we believe Cogan is "most appropriate." We requested documents on this review (5th November) but no answer came.

Cogan plan Under Review

The Primary Care Team's lead, Lisa Dunford told the PCT's meeting with the Vale 50+ Forum, they would review locations linked to new plans. Those she said were due out in June 2022, but nothing.

The Minister's letter says:

new build integrated health and care centre for the Cogan area (is) under review.

Board reports continue to say "under" review. We submitted a question to the November Board meeting asking for details of this review and involvement in it, but the Board official squashed it. They promised a written reply, but none came.

The original Cogan decision was subject to public consultation, mostly critical with a major reason being access as in the CHC meeting report. The UHB officials (at the Town Council) said they couldn't delay and had to decide. They didn't consider the WGovt land at Cosmeston and refused to bring it into consideration. Continuing that stance 5 years on cannot be defended; several sites in the Town are now available.

Moreover, Government policy has come out for regenerating town centres and ensuring services being accessible by walking and cycling. Cogan fails on both grounds.

Cllr Neil Thomas (a main contributor at the CHC meeting) repeatedly presses for a minibus to secure access to Cogan, but no-one else supports this as an adequate or efficient solution. The UHB have not pursued it, still less offered to fund it. The UHB hired a London transport consultant who disregarded essential details – working from maps , they did not see the excessive slopes to reach bus and rail stops, they did not see the steps over the railway impeding and preventing physically limited people, and they did not see the poor provision of pavements and road crossings. They badly undercounted the need for car parking spaces. The UHB had no-one local to review their report, expecting the VoG planners to do the work. They asked the UHB to justify only a few new parking spaces and the UHB replied with faulty information from their London consultant.

The PCT's head told the CHC meeting

... we hear what you're saying about transport and that is usually an issue if we do change where services are provided, so I think we certainly do need to look at the transport and ensure that people can get there.

This in fact shows she's not listening about the particular problems of access to Cogan, with slopes too steep under Welsh Govt. active-travel criteria, difficult road crossings, steps to the rail station, difficult car access to the main Windsor Road, severe congestion at times on Cogan's Windsor, over steep walking/cycling routes from Penarth Haven and from Redlands etc. The UHB have been told in detail but don't appear to record objections, even though they can be linked to WGovt policy.

Programme of Wellbeing Hubs is stalled and in trouble

The VoG was to have 3 Hubs, but only Cogan is identified (Cardiff was to have 6). Llantwit Major has been pressing for 3-4 years for the UHB to join in with their Health Centre scheme at a vacant Primary School site, but have been told the UHB cannot decide for another 3 years.

A new-build Wellbeing Centre at Park View (old Ely hospital site) is going ahead but the price soared to £23M compared with ~£10M estimates. The Maelfa Hub is £14M

The UHB planners seem intent on new-build rather than adapting existing buildings. Their "Annex" at Cogan Leisure Centre was to be £10-12M. They now plan a stand-alone 'Hub' at £15-20M.

The £68M programme of *19 Health and Care Hubs* throughout Wales (under £4M average) was approved in 2017 with Cogan Hub, Maelfa Hub and Pentyrch Surgery listed in C&V <https://businessnewswales.com/68m-unveiled-health-care-hubs/>. £14M per C&V Hub is quite excessive compared with the £4M average. Pentyrch Surgery is now to be closed after a dispute with the UHB - the "Plasdwr" replacement is not close to home and there's no provision for public transport to it. For the UHB to spend on Plasdwr plus Maelfa/Llanederyn (£14M) and now Cogan (over £14M) shows a review is needed on financial grounds. The UHB should count no longer on the 2017 approval of *Health and Care Hubs*.

The UHB letter contradicts the Board papers (see below) and the Minister's "reviews" in saying

We remain committed to this scheme and believe it will provide a fantastic integrated wellbeing centre, incorporating modern fit for purpose primary care services.

Community Diagnostic Centres now have priority

The Health Minister announced this last Easter. The UHB Board papers for 26 January 2023 say:

Diagnostics: work is progressing to finalise proposals for a number of community diagnostic centres to supplement health board capacity. Subject to a successful procurement process, it is anticipated the first facility would come on line in the second quarter of 2023/2024.

Priority for estates and planning resources needs diverting from the stalled Wellbeing Hubs (9 approved in principle in 2019). The UHB seems unable to make this strategic change. Is this related to the UHB being in Special Measures for its planning?

The programme of CDCs is already being implemented, with the first one "on line" within 12 months. This time-scale implies adapting existing buildings. Penarth has suitable town-centre premises, several banks and large shops are recently vacant; the old Police Station is being vacated. The UHB must surely be interested in seizing opportunities as they arise.

C&V UHB's Integrated Medium Term Plan 2022-2025 says (Board papers 26 January 2023)

Wellbeing Hub Penarth - Original scheme under review due to changing requirements of Local Authority

Previous wording has been ... *under review due to changing Board priorities.*

We submitted a question for answer at the Board meeting of 24th November:

Penarth Wellbeing Hub at Cogan

I note this is still under review and is unlikely to proceed. It was to provide premises for two of Penarth's GP Practices and the delay has led to the closure of one Practice and overloaded the other GP surgeries. Would the local Primary Care Cluster be fully involved in the "review" and could it include the possible restoration of a GP surgery to north Penarth, meeting the close-to-home objective?

The officials blocked the question, saying they would answer later in writing. They did not.

What Reviews could and should cover

The Health Minister said the Cogan project is under review.

Review should cover 1) the site at Cogan, being bad for access 2) availability of alternatives in Penarth, including the Albert surgery on which there is a covenant reserving it for health purposes, 3) whether a Wellbeing Hub with little participation of VoG social service, no dental or pharmacy services, no diagnostic services, but over half Penarth's GP patients is appropriate, 4) whether a community diagnostic centre merits priority.

The Review has to be transparent and involve consultation with the public. It needs to include a genuine Equality Impact Assessment covering access to the Cogan Hub, which was never done.

We ask the C'ttee to obtain full info of all the reviews of the Cogan Well-being Hub, including that mentioned by the Health Minister and any strategic review relative to rolling it forward rather than dropping it from the 2022-2025 *Integrated Medium Term Plan*

ask the UHB if they are aware of the several premises in central Penarth that could be suitable for a *Health and Care Hub* including a GP surgery and Community Diagnostic Centre.

ask the UHB to justify its refusal to fund GP premises (unlike some other Health Boards) in the light of the 2019 *Primary Care Plan for Wales* (ANNEX below) that requires them to assist GP practices as core principle and sets Primary Care Clusters as the key decision-making body.

ask Vaughan Gethin to confirm what meetings he held with the UHB and supply notes from the 19 Nov.2021 meeting

ask the UHB to review their statement in view of documents in the public domain showing they received notice from the owners on 26 August 2021, not 27 Sept 2021 which is said to be a surprise, and that the UHB held the contract with the owners. Is it fair to blame Dr Leppik for closing the practice in the context of the UHB failing to notify her of the 26 August notice and to act to extend the contract, and context of the UHB failure to make the Cogan Hub available by the end of 2021?

ask the UHB if their officials have had proper regard to the Duty of Candour in their handling of information requests, questions to the Board, and writing this statement to the Petitions Committee.

Our Petition asks for a review to include the need for a surgery in north Penarth. The UHB keeps saying - bring services 'close to home' then 'closer to home' but does the opposite for Penarth and Pentyrch. Their response does not comment on Penarth's 'need'. They have not shown support for local surgeries, walkable from many or most homes, but are railroading their 'solution' of surgeries for more than half of Penarth far away at Cogan. The Committee /should press them for evidence of their real commitment to this Welsh health principle.

Ask the UHB to respond to our request for the UHB Board

to consider what can be done to consult with stakeholders with a view to restoring a surgery in north Penarth.

ANNEX Closure of Albert Road Surgery

SavePenarthSurgery group July 2022

Failure by the UHB Primary Care Team to comply with Welsh Government policy

Primary Care Model for Wales.

In presenting this for Cabinet approval in June 2019, the Minister stated

Stable general practice is at the heart of the Primary Care Model.

The model ensures that local health services are stable and can respond to future demands, while support from health boards can help vulnerable GP practices.

This put Health Boards in a supporting role

The **NHS Wales Planning Framework 2019 to 2023** sets out the principles and specifies working collaboratively through *primary care clusters*.

The Primary Care Model for Wales sets out a whole system approach from a health perspective... timely care and support that is delivered collaboratively by all partners through the primary care clusters.

Instead, we received letters from the PCT telling us what they intended - to allocate numbers of us from Albert Rd surgery to the remaining other surgeries in the cluster and offer remaining surgeries some Health Board funds to assist the transfers.

The **Workforce Planning in Primary Care Guidance and Resource** outlines planning at a locality/cluster level, based on the NHS Wales workforce planning approach applied to primary care. It specifies six stages, with stage 3 *Create a vision and define outcomes*.

In Penarth, the PCT gave their 'vision' in the January 2022 statement with the Vale Council, after the closure of Albert surgery was well underway. There was no reference to the primary care cluster. The PCT declared the future of north Penarth's GP Practice would be in a *Wellbeing Hub* in Cogan.

Not only did the PCT decide the 'vision' of Stage 3, but they also ignored stages 1 and 2 which are:

Understand your population/ healthcare environment and Talk to your stakeholders

The PCT ignored that older people would especially suffer from no local GP surgery in north Penarth, because of mobility limitations. They ignored the Equality Act requirement to

ensure that reasonable adjustments are made to deliver equity of access to healthcare services for all individuals (ref. Equality Act 2010; quoted from the Planning Framework 2019-22 version).

Penarth people had told the UHB in 2020 that 'equity of access' could not be delivered to the Cogan site because of over-steep slopes, difficult and substandard walking and cycling routes, and congested traffic. The UHB failed to get their transport consultants to address this and omitted to conduct an Equality Impact Assessment that would have flagged up the problem. The Practice Cluster and CHC were not consulted, but just Penarth Town Council and the Vale 50+ Strategy Forum as representing stakeholder. The proposed Wellbeing Hub project stalled in part for the 'equity of access' reason.

Conclusion. The PCT strayed beyond their supporting role and disregarded policies and guidance set by the Welsh Government, both over the surgery closure and over deciding our GP services should be at Cogan in the longer term.

The UHB Board needs now to consider what can be done to consult with stakeholders with a view to restoring a surgery in north Penarth. The Senedd Petitions Committee is currently progressing a petition to them on this issue.

Sources:

Primary Care Model for Wales CAB-NW(18-19)02, 2019

gov.wales/sites/default/files/publications/2019-07/cabinet-committee-on-north-wales-paper-06-june-2019.pdf

NHS Wales Planning Framework for 2019-2023, Sept 2019

gov.wales/sites/default/files/publications/2019-09/nhs-wales-planning-framework-2020-to-2023.pdf

Workforce Planning in Primary Care Guidance and Resource

www.nwssp.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/1178/Workforce Planning Guidance and Resource.pdf

Eitem 4.4

P-06-1323 Gofynnwn i Lywodraeth Cymru brynu Neuadd Dewi Sant fel adnodd cenedlaethol i Gymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Ben Herrington, ar ôl casglu cyfanswm o 3,575 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Dyma gri o'r galon rhag i bobl Cymru golli adnodd diwylliannol hanfodol.

Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i gamu i'r adwy.

Byddai trosglwyddo'r cyfrifoldeb dros reoli Neuadd Gyngerdd Genedlaethol Cymru i gorff masnachol yn peryglu adnodd sy'n rhan hanfodol a llewyrchus o fywyd cymunedol a diwylliannol Caerdydd ac, yn anochel, yn effeithio ar seilwaith creadigol ehangach Cymru.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Caiff dros 330 o berfformiadau eu cynnal yn y Neuadd bob blwyddyn, llawer ohonynt yn ennynt sylw cenedlaethol a rhyngwladol, ac yn denu pobl o bob cwr o Gymru ac mae hefyd yn denu canran uwch o ymwelwyr o Loegr nag unrhyw leoliad arall yng Nghymru.

Hon yw'r unig neuadd gyngerdd gerddorfaol yng Nghymru a adeiladwyd yn bwrpasol ar gyfer cerddorfa lawn. Dyma gartref cystadleuaeth Cardiff Singer of the World, Cerddorfa Genedlaethol Cymru a'r Gyfres Cyngherddau Rhyngwladol – ynghyd â pherfformiadau diwylliannol amrywiol gan gynnwys ballet, cerddoriaeth bop/roc, jazz a gwerin a pherfformiadau gan ddigrifwyr. Mae'r lleoliad yn rhoi cyfle i bobl o bob oed gyfranogi ac ymgysylltu'n greadigol, ac mae'n adnodd cymunedol ac yn adnodd dysgu amhrisiadwy i bobl Caerdydd a Chymru gyfan.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Canol Caerdydd
- Canol De Cymru

Eich cyf/Your ref Petition P-06-1323
Ein cyf/Our ref DB/00037/23

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Jack Sargeant MS
Chair - Petitions committee
Senedd Cymru
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1SN

7 Chwefror 2023

Annwyl Jack,

Diolch am eich gohebiaeth ar 23 Ionawr ynglŷn â deiseb P-06-1323 a'r cais i Lywodraeth Cymru gamu i'r adwy a phrynu Neuadd Dewi Sant yng Nghaerdydd. Byddai Llywodraeth Cymru yn hoffi gweld y neuadd yn parhau i groesawu perfformwyr a chynulleidfaoedd amrywiol i'r lleoliad unigryw.

Mae dyfodol y lleoliad yn fater i Gyngor Caerdydd. Nid yw'r Cyngor yn rhydd rhag y pwysau ariannol aruthrol a wynebir gan holl awdurdodau lleol Cymru, ac er bod pob ymdrech yn cael ei wneud i warchod ei gyllidebau, mae Llywodraeth Cymru yn ymwybodol bod rhaid archwilio opsiynau anodd iawn.

Mae Cyngor Caerdydd yn dra ymwybodol o statws yr adeilad fel canolfan ddiwylliannol amlbwrrpas, a'r angen i gynnal uniondeb yr acwsteg yn y Neuadd. Mae wedi ymrwymo i sicrhau bod y lleoliad yn cadw ei statws fel Neuadd Gyngerdd Genedlaethol Cymru. Os bydd Cyngor Caerdydd yn dewis symud ymlaen â'r cytundeb ag AMG, byddwn yn ei annog yn gryf i adlewyrchu'r ymrwymiad hwn yn y telerau contractiol rhwymol, gan gynnwys mesurau diogelu priodol, er mwyn sicrhau bod enw da diwylliannol y lleoliad yng Nghymru yn cael ei gynnal a'i warchod am flynyddoedd i ddod.

Yn sgil yr argyfwng costau byw, costau ynni cynyddol a'r adferiad araf ers Covid, mae'n gyfnod anodd i theatrau a lleoliadau celfyddydol. Mae lleoliadau yn gorfol archwilio sut y gallant fod yn fwy gwydn a chynaliadwy. Fodd bynnag, mae rôl bwysig iawn gan Neuadd Dewi Sant, â'i acwsteg eithriadol, o safbwyt darparu cerddoriaeth gerddorfaol a chlasuol yn y brifddinas. Mae hefyd yn lleoliad ar gyfer nifer o weithgareddau cymunedol ar draws ystod eang o ddiddordebau, oedran a gallu, ac rydym yn awyddus i ddeall sut y bydd rhagleni o'r fath yn cael eu gwarchod neu eu datblygu mewn unrhyw gynnig newydd.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Dawn.Bowden@llyw.cymru
Correspondence.Dawn.Bowden@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 65

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and responding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Mae Cyngor Caerdydd eisoes wedi trafod dyfodol y lleoliad â Llywodraeth Cymru a Chyngor Celfyddydau Cymru. Mae Cyngor Caerdydd hefyd yn ymgysylltu â rhanddeiliaid allweddol yr adeilad am eu pryderon a'u gofynion, pe bai AGM/Live Music yn dod yn gyfrifol am redeg yr adeilad, ac rwyf wedi annog y Cyngor i barhau â'r trafodaethau hynny.

Dim ond ar 22 Rhagfyr y cafodd Llywodraeth Cymru gais am gyllid gan Gyngor Caerdydd, a hynny yn dilyn y cytundeb mewn egwyddor gan Gyngor Caerdydd i symud ymlaen â'r cynnig i drosglwyddo'r gwaith o redeg Neuadd Dewi Sant i AGM/Live Music ar 15 Rhagfyr. Byddai'n rhaid cyflwyno achos busnes llawn gyda chefnogaeth Cyngor Celfyddydau Cymru er mwyn i Lywodraeth Cymru ystyried unrhyw gais am gyllid.

O ystyried y lefel sylweddol o gyllid sydd ei angen, nid yw Llywodraeth Cymru mewn sefyllfa i dalu am y gwaith atgyweirio nac i roi cymhorthdal tuag at weithrediad parhaus yr adeilad. Byddai angen cyflwyno model busnes pum achos llawn er mwyn gwneud unrhyw benderfyniad o ran cyllid.

Yn gywir,

Dawn Bowden AS/MS

Dirprwy Weinidog y Celfyddydau a Chwaraeon, a'r Prif Chwip
Deputy Minister for Arts and Sport, and Chief Whip